

ნანა გონჯილაშვილი

„წმ. ნინოს ცხოვრების“ ორი ხილვა-ჩვენების სიმბოლური მნიშვნელობა და სახისმეტყველება

„წმინდა ნინოს ცხოვრება“, ქართლის მოქცევის ამსახველი თხზულება, რელიგიურ სახისმეტყველებასა და ისტორიულ თხრობასთან ერთად მხატვრული განსახოვნების მნიშვნელოვან და საყურადღებო სისტემას ქმნის. სიმბოლური მნიშვნელობით დატვირთული სახეები და მოვლენათა უწყვეტობა აქ საფეხურებად ლაგდება და ერთი საერთო ნერტილის, მიზნობრივი ცენტრისკენაა მიმართული, რომელიც თხზულებაში ზენათლის ხატს უკავია. „წმ. ნინოს ცხოვრება“ ცხადყოფაა იმისა, თუ როგორ იღვიძებს წმ. ნინოს სულში „ჩრდილოე ქვეყნის“ მოქცევის სურვილი, თუ რა საშუალებებით და როგორი ძალისხმევით ხდება ქრისტიანული სიყვარულისა და მისი ნათლის განფენა მეფე-დედოფლისა და ქართლის მკვიდრთა სულიერ მრწამსად. თხზულებაში ეს გზა წარმოჩენილია სიმბოლოთა მთელი ანსამბლით. აქ სიმბოლო წარმოადგენს სხვადასხვა სტრუქტურულ-სემანტიკურ ოდენობათა განუყოფელ მთლიანობას. „წმ. ნინოს ცხოვრებაში“ მოცემული მხატვრული სახე-სიმბოლოები ერთიანი მიზნით, ერთმანეთთან მჭიდრო კავშირით და ტრადიციათა ახლებური გადააზრებით ხდებიან საცნაურნი.

„წმ. ნინოს ცხოვრებაში“ ძველისა და ახლის ბრძოლა ბევრ ღვთაებრივ ნიშან-სასწაულს წარმოაჩენს, რაც, ძირითადად, ახალი რელიგიის საფუძვლად იქცევა, ძველის შენარჩუნებითა და ტრანსფორმირებით. აღნიშნული სასწაულებისადმი მატყინეთა დამოკიდებულების სათავე იმ ეპოქის თავისებურებათა გათვალისწინებით უნდა განისაზღვროს.

უნდა აღინიშნოს, რომ „მოქცევა ქართლისაჲს“ და „წმ. ნინოს ცხოვრების“ რედაქციებში ზეგარდმო ნიშნებით აღბეჭდილი სასწაულები სახისმეტყველების უმთავრეს ნაწილად ქმნიან. ესენია: ნინოს მიერ აღვლენილი ლოცვით არმაზის მსხვერვეა, მაყვლოვანი და სასწაულებრივი კრნებანი, მზის დაბნელება, „სვეტი-ცხოვლისა“ თუ ჯვართა აღმართვის ეპიზოდები და მრავალი სხვა.

ამ მრავალსახეობიდან გამოვყოფთ „სვეტი-ცხოვლის“ „ადგილიდან შეძრვისა“ და აღმართვის დაბრკოლებასთან დაკავშირებულ წმ. ნინოსა და „ათორმეტ“ ღვთაებათა ორ ხილვა-ჩვენებას. „წმ. ნინოს ცხოვრებაში“ არაერთი ხილვა-ჩვენებაა, რომელთაც ღვთაებრივი ნებისა და ძალმოსილების გამოვლინების ფუნქცია ენიჭებათ. თხზულებათა ავტორები ქართლის მოქცევის უმნიშვნელოვანეს მოვლენებს და წმ. ნინოს მოღვაწეობას სწორედ ხილვა-ჩვენებათა ეპიზოდებით წარმოაჩენენ, რითაც ამოწმებენ ამბის ჭეშმარიტებას,

*. სვეტიცხოვლის აღმართვის სიმბოლური მნიშვნელობა და სახისმეტყველებითი გააზრება მოცემულია რევაზ სირაძის წიგნში – ქრისტიანული კულტურა და ქართული მწერლობა, I, თბ., 1992; ქართული აგიოგრაფია, თბ., 1987; „წმ. ნინოს ცხოვრება“ და დასაწყისი ქართული აგიოგრაფიისა, თბ., 1997

ქრისტიანული სარწმუნოების ყოვლისშემძლეობასა და სიყვარულს, გადმოსულს ქართლის ერზე. ამგვარ ეპიზოდს განეკუთვნება ეკლესიის საფუძვლის დასადებად მოკვეთილი ნაძვისაგან „შემზადებული“ სვეტის „ვერ აღმართება“, რომელიც ვერც ხურობებმა დაძრეს, ვერც მეფემ და ურიცხვმა ერისკაცებმა „ფერად-ფერადთა ღონეთა და მანქანათა...“; „ნმ. ნინოს ცხოვრების“ შატბერდული რედაქციის ავტორი კი დასძენს: „...არა თუ აღმართებად ოდენ ვერ შეუძლეს, არამედ შეძრვადცა. და უქმ იქმნა ყოველი სიბრძნე და ღონისძიებაჲ კაცთაჲ...“ (C 138).^{*} ავტორი თითქოს წინასწარ ამზადებს მკითხველს თხრობის შემდგომი მსვლელობისათვის და ერთგვარად გვიმხელს მომავალი სასწაულის აღსრულების შესახებ, საცნაურს ხდის და განმარტავს მის მიზანს: „...რათა სუეტისა მის აღმართებითა საკვირველად ღმერთი იდიდოს და კაცნი უმეტესად დაემტკიცენ სარწმუნოებასა“ (C 138); მით უფრო, რომ წარუმატებელი, „უმარჯუ“ საქმის შემდეგ დამწუხრებული მეფე და მთელი ერი „გულგდებულია ურვისაგან“. ჭელიშური რედაქცია მიჰყვება შატბერდულს, აქაც აღნიშნულია, რომ „...მეფე ფრიად ზარგანჯდილ იქმნა და დაბრკოლდა სუეტისა მის ვერ აღმართებასა, და დიდითა მწუხარებითა აღსავსე წარვიდა პალატად და გულკლებული იგი და მისი ერი ფრიად“ (C 138). ეს ფაქტი განსაკუთრებით მეფისათვის იქნებოდა მტკივნეული; ტექსტიდან ჩანს, რომ ღვთის სახლის ადგილის განსაზღვრისას, მირიანს ნმ.ნინო ურჩევს, ეკლესია ააგოს იქ, „სადაც მეფეთა გონებაჲ მტკიცე არს“ (C 137). სწორედ მირიანის მიერაა შერჩეული ნმ.ნინოს მაყვლოვანი და სწორედ იქ სურს მის გონებას სალოცველად და სამარადჟამოდ ტაძრის აღშენება – „მიყუარან მაყულნი ეგე შენნი და მუნ მინებს გონებითა“ (C 137). ამიტომაც აღნიშნავს სიდონია, რომ მირიანი „დიდითა მწუხარებითა აღივსო“, თითქოს, „მტკიცე გონების“ მეფეს არ გაუმართლდა ზრახვა, დიდი მონღოლებით დაწყებული საქმე შეფერხდა. ამ მოვლენას, შესაძლოა, თავად მეფის სული დაებრკოლებინა ნათლისაკენ სავალ გზაზე. ახლადმოქცეულთათვის, რომელთაც უარყვეს კერპთა ბრმა მორჩილება და ირწმუნეს ნმ.ნინოს ღმერთის ყოვლისშემძლეობა, ეჭვს აღძრავს ქრისტიანული ტაძრის მშენებლობისთვის დიდი შემართებით დაწყებული საქმის პირველი წარუმატებლობა, სვეტი-ცხოვლის ადგილიდან „ვერ შეძვრამ“ შესაძლოა შეარყიოს მათი რწმენა, ადვილად მიდრიკოს ძველი სარწმუნოებისაკენ; ნმ.ნინომ კარგად უწყის ეს და გაცნობიერებული აქვს მათი სულისათვის მოსალოდნელი საფრთხე. კაბადოკიელი ქალწულის შიში უსაფუძვლო არ არის, რადგან მის ხსოვნას შემოუნახავს კერპთა მსხვერვის შემდგომ მირიანის თქმული – „მისი (არმაზის – ნ.გ.) ადგილი შეუძრავ არს“ (C 132). არმაზი რეალურად აღარ არსებობს, მაგრამ მისი ადგილი შეუძრავია, რადგან ურყევად დგანან არმაზ-ზადენის მთები. მათი სიმტკიცე წარმართული რწმენის ლიბოს სიმყარეა. ამდენად, არსებობს შესაძლებლობა არმაზის ლიბოს, არმაზ-ზადენის მთათა ურყეობის რწმენისა ხალხის ცნობიერებაშიც. სვეტიცხოვლის აღმართვის შეფერხება წარმართობიდან მომდინარედ შეიძლება გაეგოთ. თუ არ აღიმართება სვეტიცხოველი, არ აშენდება ეკლესია და ამით ხელი შეეშლება ქრისტესმიერი მოძღვრების გამარჯვებას; ქრისტიანული ტაძრის საძირკველი კი ვერ ჩაიყრება, სანამ მტკიცედ დგას არმაზის კერპის ლიბო – არმაზ-ზადენის მთები. ამიტომაც ნმ. ნინო და თორმეტი დედა (რაც სიმბოლური დატვირთვის შემცველია – ქრისტე და თორმეტი მოციქული) დარჩნენ ეკლესიისთვის მომზადებული საფუძვლის ადგილას. ნმ.ნინო გოდებდა და ღვრიდა ცრემლებს, – აღნიშნავს ავტორი, – და ამ ერთი ფრაზით მინიშნებულია მგლოვიარე ქალწულის სულიერი მდგომარეობა, ახლადმოქცეულთა რწმენის შეურყეველობისათვის ზრუნვა და მათი ხსნისათვის ღვთისადმი ლოცვა-ვედრებაში სვეტის აღმართვისათვის შემწეობის თხოვნა.

*. „ნმ.ნინოს ცხოვრების“ ტექსტს ვიმონებთ წიგნიდან – ძვ. ქართული აგიოგრაფიული ძეგლები, I, ილ. აბულაძის რედ., თბ., 1963 (C აღნიშნავს შატბერდულ რედაქციას, 9 – ჭელიშურს).

ნმ. ნინოს ლოცვა-ვედრებას მოჰყვა | ხილვა – შუალამისას „ნარმოიქცეოდეს ორნი ესე მთანი, არმაზ და ზადენ, რეცა თუ ესრჳთ ჩამოირღუევიოდეს, და დაეყენნეს ორთავე წყალნი იგი. და მტკუარმან გარდმოხეთქა და ნარჰქონდა საშინელად ქალაქი. და მიერ შეიქმნნეს ჳმანი საშინელნი და საზარელნი ტყეებისა და სივლტოლისანი. ეგრევე არაგვ გარდამოჳდა ციხესა ზემოით და იქმნებოდეს საშინელნი გრგვნიანი. და შეშინდეს დედანი იგი და ივლტოდეს...“ (C 139). ნმ.ნინოს ვედრება და ბუნების რისხვის გამოვლენა ეხმიანება ფსალმუნის სიტყვებს: „ჭირსა ჩემსა ვხადე უფალსა და ღმრთისა ჩემისა მიმართ ღალად-ვყავ; შეისმინა ტადრით ნმიდით მისით ჳმისა ჩემისა და ღალადება ჩემი მის წინაშე მიინიოს ყურთა მისთა. და იძრა და შეძრწუნდა ქუეყანაჲ და საფუძველნი მთათანი შეშფოთნეს და შეიძრნეს, რამეთუ შეჰრისხდა მათ ღმერთი“ (ფსალმ. 17, 7-8). იმდენად ცხადი და თვალნათელია არმაზ-ზადენის მთათა რღვევა, მტკვარ-არაგვის წყლის შეგუბება, შემდეგ „გარდამოხეთქა“ და ქალაქის ნალექვა, რომ სიდონიას აღწერით, თავად მას და დედებს შეეშინდათ და გარბოდნენ („შერისხვითა შენითა ივლტოდიან და ჳმითა ქუხილითა შენისათა შეძრწუნდიან“ – ფსალმ. 103,7); მათ ნანახის ჭეშმარიტებაში ეჭვი არ ეპარებათ, იმდენად რეალურია ნარღვნის სურათი, „საშინელი გრგვნიანი“ და „ჳმანი საშინელნი“ („საკრველ არს მაღალთა შინა უფალი. ნამებანი შენი სარწმუნო იქმნეს ფრიად“ – ფსალმ. 92,4). მხოლოდ ნმ. ნინოა სიმშვიდით „შეუძრავი“ („ღმერთი მის შორის და იგი არა შეიძრას...“ – ფსალმ. 45,6). იგი, დედათაგან განსხვავებით, სხვა სულიერ სიმაღლეს მიწევნული და ნაზიარებია, ამიტომაც მან ღვთის სიტყვა – ხილვა-ჩვენება – სულიერი ხედვით ამოიცნო და ამოიკითხა.

თ. გრძელიძის აზრით, „ის, რაც მოხდა – ღმრთივგამოცხადებული სასწაულია, მთების დარღვევა ნინოს ნათელხილვაა, რომელშიც მან ჭეშმარიტება განჭვრიტა. ზეციდან მოსული „სინამდვილე“ ჭეშმარიტებადაა გაგებული“ (გრძელიძე 1987: 306).

| ხილვის სიმბოლური მნიშვნელობა – ნმ.ნინო ამშვიდებს დედებს: „ნუ გეშინინ, დანო ჩემო...“ (C 139). და რადგან უფალია მათი შესავედრებელი და შემწე ყოველგვარ ჭირში, ამდენადაა შეჭურვილი და უშფოთველი მოციქულთა სწორი („ამისთვის არა მეშინოდის ჩუენ ძრვასა ქუეყანისასა და ცვალებასა მათათასა, გულსა ზლუათასა. ოხრიდეს და შეძრწუნდეს წყალნი მათნი, შეძრწუნდეს მთანი ძლიერებითა მისითა“ – ფსალმ. 45,3-4). ახლადმოქცეულ დედათათვის საჭირო გახდა ნანახის განმარტება. და როგორც იესო თავის მოწაფეებს „გამოუთარგმანებს“ იგავთა შინაარს („...აღვალო იგავით პირი ჩემი და ვიტყოდი დაფარულთა დასაბამითგან სოფლისაჲ“ – მათ. 13,35), ნმ. ნინო უფლის სიტყვას გააცხადებს შეშინებულ ათორმეტ დედათა წინაშე, უხსნის და განუმარტავს, რომ რეარულად არაფერი შეცვლილა, „მთანი ჰგიან და წყალნი იგი მუნვე დიან“ (C 139), და როგორც დავით წინასწარმეტყველი ამბობს: „აღვლენან მთანი და შთავლენან ველნი ადგილსა მას, რომელსაცა დააფუძნენ იგინი“ (ფსალმ. 103, 8). ხილვა-ჩვენების მიხედვით, მოციქული ქალისათვის არმაზ-ზადენის მთების რღვევა ქართლში ურწმუნოების მთათა ნგრევას აღნიშნავს, „ხოლო ესე, რომელ რეცა მთანი დაირღუეს, სამართლად გუაჩუენებს, რამეთუ ურწმუნოებისა მთანი დაირღუეს ქართლსა შინა“ (C 139). მიუხედავად იმისა, რომ წარმართთა მთავარი კერპ-ღვთაება არმაზი ღვთიური ძალით შეიმუსრა, წარმართობას ქართლში ღრმად აქვს ფესვები გამდგარი და დიდი ძალისხმევაა საჭირო ქრისტიანობის დასაფუძნებლად. ამ მონაკვეთის მიხედვით, მთათა რღვევა გააზრებულია როგორც წარმართული სარწმუნოების საბოლოო დამარცხების სიმბოლო. კერპთა ფიზიკურ ნგრევას ნმ.ნინოსა და ათორმეტ დედათა ხილვებში მოჰყვა მათი „სულიერი“ განადგურება. რაც შეეხება წყლის „დაყენებას“, ეს მოვლენა კერპთა, ანუ ეშმაკთათვის შეწირული ყრმათა სისხლის „დაყენებას“ გულისხმობს – „... წყალნი, რომელ დაეყენნეს, დაეყენა სისხლი იგი ყრმათაჲ ეშმაკთა შეწირვისაჲ...“ (C 139). ჩვენებაში კერპთათვის ყრმათა შეწირული სისხლის – ამ შემზარავი მოვლენის

ხსენება არაა შემთხვევითი. „ნმ. ნინოს ცხოვრების“ ერთ-ერთ ნინარე თავში, რომლის სათაური გვაუწყებს, რომ იგი აბიათარ მღვდლის ასულის, სიდონიას აღწერილია, წარმართ ქართველთა სარწმუნოებრივ აღმსარებლობასთან დაკავშირებით საგანგებოდ აღნიშნულია: „ხოლო ამას ქუეყანასა ქართლისასა იყვნეს ორნი მთანი და მათ ზედა ორნი კერპნი, არმაზ და ზადენ, რომელნი იყნოსდეს სულმყრალობით ათასსა სულსა ყრმისა პირმშოხსასა, არმაზ და ზადენ, და შესანიარავად უჩნდეს მშობელთა მათთა მსხუერპლად... და ესე იყო მოაქამომდე. ხოლო იყვნეს კერპნი სხუანიცა სამეფონი: გაცი და გა. და შეინიროდა მათა ერთი სეფენული ცეცხლითა დანუვად და მტუერი გარდაბნევად თავსა კერპისასა“ (C 125-6).*

ამ ეპიზოდში საგანგებოდაა აღნიშნული პირმშოთა მსხვერპლშენიერვა არმაზ-ზადენისათვის, ხოლო სამეფო კერპებისათვის (გაცისა და გასათვის) სეფენული ცეცხლში დანვით შეინიროდა. სიდონიას მონათხრობში ისიცაა ხაზგასმული, რომ ნმ.ნინოს ქართლად მოსვლისა და დამკვიდრების შემდგომ ეს ჩვეულება შეწყდა („და ესე იყო მოაქამდე“ – C 126). ბიბლიის მიხედვით, ღმერთისათვის არაა სასურველი პირმშოს მსხვერპლად გაღება (გავიხსენოთ აბრაამისაგან ისააკის მსხვერპლად გაღების ეპიზოდი). ქრისტიანული მოძღვრებით, მიუღებელია ადამიანის სისხლის დაღვრა; „...შესანიარავი არა გთნდა“ (ფსალმ. 39,7), – ამბობს დავით მეფსალმუნე, რადგან „მსხვერპლი ღმრთისაჲ არს სული შემუსრვილი...“ (ფსალმ. 50,19). ამდენად, ნმ.ნინოსა და ათორმეტ დედათა I ხილვაში არმაზ-ზადენის მთების დაქცევა, მტკვარ-არაგვის წყალთა გადმოხეთქა და მოციქული ქალის მიერ მათი სიმბოლური დატვირთვის წარმოჩენა სწორედ იმ რეალურ ფაქტზე მიუთითებს, რასაც სიდონიას თხრობაში ვხვდებით. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ სვეტი-ცხოვლის „ვერ აღმართებასთან“ დაკავშირებული ხილვები სიდონიასვე მიერაა აღწერილი. ამდენად, თხზულების ეს ორი ეპიზოდი მსჭვალავს ერთმანეთს, რეალური ირეალურში იჩენს თავს, რაც საბოლოოდ ყრმათა მსხვერპლშენიერვის შემზარავი რიტუალის დასამარების მაჩვენებელია. ამასვე მოწმობს ხილვაში ეშმაკთა სიმრავლისა და გლოვის მიმანიშნებელი „წმანი ტყებისანი“, და ეს გლოვა, როგორც აღნიშნულია, გამოწვეულია იმით, რომ ბოროტი სულელები ზეგარდმო ძალითა და ქრისტეს ჯვრით განიდევნენ იმ ადგილებიდან.

I ხილვის სახისმეტყველება და პარადიგმული შინაარსი – ნმ.ნინოსა და ათორმეტ დედათა I ხილვაში გადმოცემულ მოვლენებთან მიმართებით საყურადღებოა თხზულების კიდევ ერთი ეპიზოდი, რომელიც სიდონიას მიერ აღწერილ იმავე თავშია, სადაც ქართლში ყრმათა მსხვერპლშენიერვაზეა საუბარი. კერძოდ, სახარებისეულ თხრობაზე დაყრდნობით აქ გადმოცემულია სპარსთა 12 მეფის მიერ იერუსალიმში ახალშობილის ძიებისა და თაყვანების, ჰეროდეს ბრძანების – 2 წლის და უდარეს ყრმათა მონყლის – შესახებ; შემდგომ სიდონია აღნიშნავს, რომ 30 წლის შემდეგ მის მამის მამას, ოზიას ანა მღვდელმა იერუსალიმიდან მინერა, რომ ის ყრმა, რომლის გამოც სპარსთა მეფენი ძღვნით იყვნენ მისულები, გაზრდილა, „საზომსა ჰასაკისსა მოწვენულ არს“ (C 127), რომ იგი ზაქარიას ძისგან იორდანეში მოინათლა. იქ გაემართნენ „ყოველნი ნათესავნი ისრაჲლისანი“, მათ შორის სიდონიას დედის ძმა, ელიოსი. სწორედ ამ ეპიზოდს მოჰყვება ბუნების კანონზომიერ მოვლენათა სასწაულებრივად გარდასახვის სურათი: „და აჰა ესერა ცაჲ ქუხდა და ქუეყანაჲ იძრვოდა, მთანი ჰკრთებოდეს, ბორცუნი იმღერდეს, ზღუაჲ დგა, წყალნი აღმართ დიოდეს, ზაქარიას ძე ივლტოდა და ჩუენ ყოველთა ზარი შეძრწუნებისაჲ დაგუეცა“ (C 127), რომელიც სინამდვილეში მარადიული ღმერთისაგან იყო აღსრულებული – „რომელი იყო სამე ცხად საუკუნითგან ღმრთისა თანა“ (C 127).

*. ყრმათა მსხვერპლშენიერვის შესახებ საგანგებოდ ვსაუბრობთ ჩვენს ნიგში – „ნმ.ნინოს ცხოვრების“ პარადიგმული სახეები, თბ., 2006.

ბუნების აღნიშნული სახეცვლა ეხმიანება ფსალმუნის სიტყვებს: „იხარებდინ ცანი და გალობდინ ქუეყანაჲ, აღიძრან ზღუაჲ და სავსებაჲ მისი. იხარებდინ ველნი და ყოველნი, რაჲ არს მათ შინა; უფალი სუფევს, იხარებდინ ქუეყანაჲ, და იშუებდედ ჭალაკნი მრავალნი“ (ფსალმ. 95,12; 96,1).

სიდონიას მიერ აღწერილ ამ თავში (ქართლის სარწმუნოებასთან დაკავშირებით) კერპთათვის ყრმათა შენიღვის რიტუალის წარმოჩენა და აქვე ჰეროდეს მიერ ყრმათა მონყვლაზე თხრობა, ჩვენი აზრით, შემთხვევითი არაა; ამას უკავშირდება სიდონიას მიერვე აღწერილი წმ. ნინოსა და დედათა I ხილვა (ყრმათა სისხლის დაყენება). ეს ერთი რიგის მოვლენებია, რომელთა წარმოჩენით ავტორს სურს მიგვანიშნოს, რომ სისხლის წილ – ნათლით შემოსვა, ესაა მთავარი სათქმელი და დამაკავშირებელი ამ ეპიზოდებს შორის, რომ ქართლს წმ. ნინოს ძალისხმევით მოეფინება ღვთის მადლი; „მოქცევაჲ ქართლისაჲს“ ერთ-ერთ თავში აღნიშნულია: „წარისწრაფდის ნინოს თანა, ნათლისა დიდისა და ნათლისა მომცემლისა, სულიერად დედისა მათისა...“ (ღ 102). ჰეროდესაგან ყრმათა მონყვლის შემდგომად იესოს ნათლობის ეპიზოდი ხსნის და პასუხს სცემს ქართლში კერპებისადმი ყრმათა შენიღვის შესახებ შეწყვეტილ თხრობას. აქ ავტორის მიერ წინასწარვეა მოსწავებულნი, რომ წარმართ ქართველთა ბნელში მკვიდრობა („რამეთუ მკვდრ ვიყვენით ბნელსა“ – C 127) ნათლობით დაგვირგვინდება („ნათლის-ღებითა ქრისტე შეგიმოსიეს, და ქუეშე ფრთეთა მისთა საგრილსა განისუენებ“, – წერს წმ. ნინო მირიანს – ღ 101).

უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს, რომ სიდონიას მიერ სახარებისეული ამბის თხრობა ზუსტად არ მიჰყვება ახალი აღთქმის შესაბამის მონაკვეთს, ბუნების ზემოაღნიშნული სასწაულებრივი სახეცვლის მსგავსი სურათი აქ არაა აღწერილი. სახარებაში იესოს იოანესაგან ნათლისცემის ეპიზოდში ნათქვამია: „და ნათელ-ილო იესო, და მეყსეულად აღმოვიდა რაჲ წყლისა მისგან, და აჰა განეხუნეს მას ცანი, და იხილა სული ღმრთისაჲ, გარდამომავალი ვითარცა ტრედი, და დაადგრა მას ზედა. და ჴმა იყო ზეცით და თქუა: ესე არს ძე ჩემი საყუარელი, რომელი მე სათნო-ვიყავ“ (მათ. 3,16-17). ამდენად, სიდონიას მიერ ამ მონაკვეთის შეთხზვა-ჩართვას გარკვეული მიზანი აქვს. აბიათარის ასულის მონათხრობის მიხედვით, ებრაელთა მიერ აღწერილ ბუნების სასწაულებრივი გარდასახვის სურათს თუ დავაკვირდებით, შევამჩნევთ, რომ წმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათა I ხილვაში მსგავსი მოვლენებია წარმოჩენილი. კერძოდ, ცის ქუხილი, „ქვეყნის ძვრა“, „ზღვის დადგომა“, „მთათა კრთომა“. ამ ორი მოვლენის მსგავსება მათ სიმბოლურ დატვირთვაზე მეტყველებს. სიდონიას თვალთახედვით, იესოს იორდანეში ნათლობისას ბუნების სასწაულებრივი სახეცვლა (ამღერებული ბორცვები, აღმართ მდინარი წყალი და სხვ.) სამყაროში უდიდესი მოვლენის, ახალი სულიერი ცხოვრების, ნათელთან ზიარების მაუნყებელია; ამ მიმართებით, წმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათა I ზმანებაში აღნიშნული სტიქიური მოვლენები ახალი სულიერი ცხოვრების, ქართლის ნათლობის – სვეტის აღმართვის („ნათელი ცხოველი“ – „სვეტიცხოველი“), ეკლესიის აგებისა და ქრისტიანული ღვთისმსახურების დაფუძნების სიმბოლური სახე-ნიშნებია.

აღსანიშნავია ისიც, რომ რეალური მოვლენა იქნება თუ ჭეშმარიტებად აღქმული ხილვა-ჩვენება, იმდენად დიდი ზემოქმედება აქვს მათ ადამიანებზე, რომ შიშის ზარს, შეძრწუნებას იწვევს და ისინი „სივლტოლით“ შველიან თავს („უშინოდეს მკვდრთა კიდეთასა სასწაულთა შენთაგან“ – ფსალმ. 64,9); სიდონიას აღწერილი I ხილვა, რომლის მიხედვით, დედანი და თავად სიდონიაც შეშინდნენ და გაიქცნენ, გარკვეულწილად მიჰყვება იესოს იორდანეში ნათლობის შესახებ ამავე ავტორის თხრობას, სადაც აღნიშნულია, რომ „ზაქარიაჲს ძჳ ივლტოდა და ჩუენ ყოველთა ზარი შეძრწუნებისაჲ დაგუეცა“ (C 127). ეპიზოდთა ამგვარი მსგავსება და „ფარული“ კავშირი ამთლიანებს და კრავს თხზულებას, სტრუქტურულად ანესრიგებს თითქოსდა დანაწევრებულ თხრობას, იმავდროულად სახისმეტყველებითი დატვირთვის ამოცნობის საშუალებას იძლევა.

ყოველივე ზემოაღნიშნული ცხადყოფს, რომ სიდონიას მიერ აღწერილი თავების ცალკეული ეპიზოდით არა მარტო დამოუკიდებელი ფუნქციური დატვირთვის მქონეა (ქართლის მოქცევის გზაზე მნიშვნელოვან მოვლენას დამარწმუნებლად, ჭეშმარიტად გადმოგვცემს), ეს მონაკვეთები შინაარსობლივად და სახისმეტყველებითი თვალსაზრისით მჭიდროდ არიან დაკავშირებული, განმარტავენ ერთერთს და ერთიან სააზროვნო სისტემას ქმნიან.

ტექსტზე დაკვირვება გვიჩვენებს, რომ ნმ. ნინოს მიერ ზმანების თითოეული მოვლენა ახსნილი და განმარტებულია სიმბოლური თვალთახედვით, რათა იგი სულით შესაგრძნობი და საცნაური გახდეს იქ მყოფი დედებისათვის; კაბადოკიელი ქალწულის სიტყვების ჭეშმარიტებას კი ამონმებს ხილვა-ჩვენების სურათის დასრულება – „და მეყსეულად დასცხრეს ჳმანი იგი, და იყო არარაჲ“ (C 139). ეს უკანასკნელი სიტყვა („არარაჲ“) თითქოს ერთიანად მოკვეთს ჩვენებას და აღადგენს რეალობას, შეგვაგრძნობინებს ირგვლივ გამეფებულ ლამის სიმშვიდეს, თითქოს არაფერი არ მომხდარა და თითქოს ყველაფერი იყო („და იყო არარაჲ“ – ქართული ზღაპრის დასაწყისის დარად, „იყო და არა იყო რა...“). რეალურისა და ირელურის ერთად მყოფობის ამ ფაქტს ამონმებს მირიან მეფე, როდესაც სვეტიცხოვლის ეკლესიის აგების შესახებ ამბობს: „და აღვაშენე ეკლესიაჲ მაყულოვანსა მას შინა ნინოჲსა, და ვქმენ მას შინა საქმს, ქმნული უჩინოჲ და ცხადი, დიდებაჲ მაყულოვანთა მათ“ (C 159). „და იყო არარაჲ“ – ამბობს ხილვის შემდეგ სიდონია და თხრობის დაძაბული რიტმიც ქრება, ერთი ფრაზით აღდგება ნონასწორობა, თითქოს დედათა სულიერი სიმშვიდე ბუნების ჰარმონიას შეუერთდა. ნმ. ნინო ამ ხილვა-ჩვენებაში წარმართობიდან მომდინარე მტრობას ხედავს და განაგრძობს ლოცვას ღვთისადმი, „რაჲთა არა დააბრკოლოს საქმს ესე სარწმუნოვებისაჲ მტერმან, რომელსა წადიერებით წარმართებულ არის მეფს და ყოველი ერი“ (C 139).

ნმ. ნინოს ჩვენების შესახებ მ. ბროსე აღნიშნავს: „ეს ჩვენება მოასწავებს კერპების დამხობას და აგრეთვე უწმინდურ სულების განრისხებას და სიძულვილს ახლადმოქცეული ერის წინააღმდეგ“ (ბროსე 1835: 58).

ნმ. ნინოს, ათორმეტ დედათა სიმბოლური მიმართება მარიამ მაგდალინელთან, მენელსაცხებლუ დედებთან – სამეფო ბაღში, „სამოთხეში“ სვეტის „ვერ აღმართების“ შემდგომ ნმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათა მაყულოვანში დარჩენას, როდესაც „გულკლებული“ მეფე და ერი უკან გაბრუნდა, ჩვენი აზრით, სიმბოლური დატვირთვა აქვს. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ნმ. ნინო და ათორმეტნი დედანი გარკვეულნილად ქრისტესა და 12 მოციქულის რემინისცენციას აღძრავს, მით უფრო, რომ ხილვა-ზმანებები კაბადოკიელი ქალწულის მიერ დედათათვის იგავურად განიმარტება, ქრისტესაგან მონაფეთა მიმართ იგავის „გადმოთარგმანების“ მსგავსად. გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ ღვთის სახლი 12 მოციქულის სახელზე შენდება; მაგრამ ეს არ უშლის ხელს, რომ ზემოაღნიშნულ ეპიზოდში სხვადასხვაგვარი წარმოდგენა მოიაზრებოდეს.

რ. სირაძის აზრით, იქვე არის არაევანგელური, თუმცა იკონოგრაფიული ტრადიციებით დამკვიდრებული წარმოდგენა, რომ ამალღების კომპოზიციაში გამოისახოს მლოცველი ღვთისმშობელი („ორანტა“). სწორედ მის ადგილს აქ იჭერს ნინო. ევანგელური წარმოდგენით კი აღდგომის პირველმონამენი იყვნენ მენელსაცხებლუ ქალები, რაიც ერთგვარად აქაცაა არეკლილი“ (სირაძე 1987: 120).

სვეტი-ცხოვლის „ვერ აღმართების“ შემდეგ მოვლენილ | ხილვა-ზმანებას თუ დავაკვირდებით, ნმ. ნინოს, ათორმეტ დედასა და მენელსაცხებლუ დედებთან დაკავშირებულ ეპიზოდთა შორის სიმბოლურ მიმართებას შევნიშნავთ. სახარებისეული თხრობის მიხედვით, მარიამ მაგდალინელი და კეთილმორწმუნე დედები ესწრებოდნენ

*. ნმ. ნინოს მარიამ მაგდალინელთან მიმართება წარმოჩენილია ლ. პატარიძის ნაშრომში – ქართლის გაქრისტიანება, ე. რელიგია, №3, თბ., 1992; ს. მეტრეველის ნიგნში – ქართული აგიოგრაფიული სახეცვლილება, თბ., 2008

ქრისტეს ჯვარცმას („ხოლო დგეს ჯუარსა მას თანა იესოსა დედაჲ მისი და დაჲ დედისა მისისაჲ, მარიამ კლეოპასი, და მარიამ მაგდალენელი“ – იოან.19,25), „იხილეს საფლავი და ვითარ დასდებდეს გუამსა მისსა“ (ლ. 23,55), კვირის პირველ დღეს კი ნელსაცხებლებით მივიდნენ მის სამარხთან; სწორედ მათ (იოანე მახარებლის მიხედვით, მხოლოდ მარიამ მაგდალინელმა) იესოს საფლავთან იხილეს უფლის ანგელოზი (მარკ. – ჭაბუკი, ლუკ. – ორი კაცი, იოან. – ორი ანგელოზი) და ეხარათ ჯვარცმულის აღდგომა; პირველებმა მათ იხილეს (მათ., იოან – მარიამ მაგდალინელმა) აღმდგარი უფალი და მის მოწაფეებს აუწყეს ეს სასიხარულო ამბავი. „წმ. ნინოს ცხოვრებაში“ სვეტი-ცხოვლის აღმართვასთან დაკავშირებული მოვლენები, მართალია, ზუსტი ანალოგია არაა სახარების ზემოაღნიშნული ეპიზოდებისა, მაგრამ სიმბოლური თვალთახედვით შესაძლოა საერთო რეაქციების დაძებნა. იესოს საფლავთან მისული მარიამ მაგდალინელისა და დედათა მსგავსად, წმ.ნინო და დედები რჩებიან მოკვეთილ, მაგრამ ვერ „აღმდგარ“ ცხოველმყოფელ სვეტთან; მარიამ მაგდალინელის შესატყვისად, რომელიც „დგა გარეშე საფლავსა მას თანა და ტიროდა“ (ი. 20,11), წმ. ნინო „გოდებდა და დაადენდა ცრემლთა სუეტსა მას ზედა“ (C 139); სვეტი-ცხოველი კი უფლის კვართის საფლავს ემყარება, რაც მაცხოვრის საფლავს გულისხმობს და სიმბოლურად უფლის აღდგომის მიმანიშნებელია. მენელსაცხებლე დედათა მსგავსად, მხოლოდ კაბადოკიელ ქალწულსა და დედებს ეუწყებათ ღვთის სიტყვა – ორი ხილვა-ზმანება; სწორედ ისინი იხილავენ სასწაულს – სვეტს „ზედა-მოადგა ჭაბუკი ერთი ყოლადვე ნათლითა შემოსილი, და მოებლარდნა ცეცხლის სახედ ზენარი“ (C 141) (მდრ. მ. 27,3 – „ხოლო იყო ხილვაჲ მისი, ვითარცა ელვაჲ და სამოსელი მისი სპეტაკ ვითარცა თოვლი“). წმ. ნინო მირიანთან გაგზავნილ წერილში (სოჯი დედოფალთან დაკავშირებით) აღნიშნავს, რომ სვეტი-ცხოველი ღმრთის მკლავმა აღმართა: „და ხილვაჲ სუეტისა მას წმიდასა, რომელი მკლავმან ღმრთისამან აღიღო და ცით ჩამო თვთ დაამყარა ხარისხსა ზედა“ (P 101).

ნიკოლოზ გულაბერისძის „საკითხავი სვეტისა ცხოველისაჲ, კუართისა საუფლოჲსი და კათოლიკე ეკლესიისაჲ“ ამსთანავე გვაუწყებს, რომ სვეტი-ცხოველი აღმართა მაცხოვარმა: „სუეტო წმიდაო ცხოველო, ცხოველს მყოფელო, რომელი ნათელმან უსაზღვრომან ნათელ მფლობელმან ძემან ღუთისამან ნათლად ელვარედ და სუეტად ცხოველად აღგმართა ნათელ მყოფელად გულებსა ქართველთა ერისა“ (გულაბერისძე 1882: 113).

რ. სირაძე აღნიშნავს, რომ „ამ ნათელმოსილი ჭაბუკის სახეში ზეციური „სასიძოს“ სახე ჩანს (აქვე შემოდის სიმბოლიკა: ქალწული ნინო – ზეციური სასიძლო. სამოთხე ასპარეზია სულიერი ქორწინებისა“ (სირაძე 1987: 121).

და როგორც აღმდგარმა იესომ მიმართა მარიამ მაგდალინელს, „ყოლადვე ნათლით შემოსილმა“ ჭაბუკმა „არქუნა სამნი რაჲმე სიტყუანი ნეტარსა ნინოს“ (C 141) და აღმართა სვეტი-ცხოველი, „... და ახედვიდა ყოველი კაცი სვეტსა მას, ვითარცა ძალსა ღმრთისასა“ (C 160). უფლის აღდგომის მახარებელ მენელსაცხებლე დედათა მსგავსად, სწორედ წმ. ნინოსა და ათორმეტ დედას უნდა ეხარებინათ მირიან მეფისა და ქართლის ერისათვის სვეტი-ცხოვლის სასწაული. მირიანმა „იხილა მუნ ნათელი, ვითარცა ელვაჲ ზეცადმდე აღწევნული სამოთხესა მას შინა. იწყო სრბად, მკვრცხლ მოსვლად, და ყოვლისა ერისა სიმრავლჳ მის თანა“ (C 142), აღესრულა შემდგომი სასწაულიც – სვეტი ხელშეუხებლად დაეშვა და დაადგა თავის სადგომელს, „შიშითა და სიხარულით აღივსო მცხეთაჲ ქალაქი, დამოსდიოდეს მდინარენი ცრემლთანი მეფესა და მთავართა და ყოველსა ერსა სულთქუმითა სულისა მათისაჲთა, და ადიდებდეს ღმერთსა და ჰნატრიდეს ნეტარსა ნინოს“ (C 142), ნინოს, „მახარებელ გულთა ჩუენთა, და ემბაზ სულთა და ჴორცთა ჩუენთა“ (C 98).

სიკვდილის წინ დაწერილ წიგნში მირიან მეფე სვეტის აღმართებაზე საუბრობს, რომელიც წმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათა ნახარებ ხილვას ემყარება: „ღმერთმან მაღალმან მოავლინა ერთი მსახურთა მისთაგანი და წამის-ყოფითა მისითა ქუეყნით ცად აღიწია“ (C 161). „ქუეყანით ცად აღწევნული“ და კვლავაც თავის „ხარისხზე“ დაფუძნებული სვეტი

(რომელიც შესაძლოა, ძველი და ახალი აღთქმის კავშირს გამოხატავდეს) მინიერების ზეციერებასთან დამაკავშირებელი სახე-იდეაა. მცხეთის „სამოთხეში“ ცხოველმყოფელი სვეტის აღმართვის მიმართებას აღდგომის იდეასთან, მენელსაცხებლე დედათა მსგავსად წმ. ნინოსა და დედათა მახარებლებად წარმოდგენას თვალსაჩინოს ხდის მირიან მეფის სიტყვები, რომ წმ. ნინომ „აღასრულა ყოველივე მცნებაჲ ღმრთისაჲ და სწავლაჲ წმიდისა მის დედის ძმისა მისისა, მამისა ჩუენისა პატრიარქისაჲ“ (C 161); ტექსტში კი ნათქვამია, რომ ქართლში წამოსვლის წინ იობენალ პატრიარქი ლოცავს ნინოს და ევედრება ღმერთს, რომ დაიფაროს, „რაითა (ნინომ – ნ.გ.) ახაროს აღდგომაჲ შენი“ (C 114). ზემოაღნიშნული მიმართების სისწორეს კი ადასტურებს წმ. ნინოს მონათხრობი თავისი ცხოვრების შესახებ, როდესაც ის იხსენებს, როგორ ემშვიდობება და მოძღვრავს მას იორდანეში მიმავალი მამა: „შენ მაგდანელისა მარიამის შური აღილე სიყუარულისათჳს ქრისტესისა და დათა მათ ლაზარესითა, და თუ შენ ესრჳთ გეშინოდის მისა, ვითარცა მათ, მან ეგრჳთ მოგცეს ყოველი, რაჲსა სთხოვო მას, ოდეს რაჲ გინდეს მისგან“ (C 110). წმ. ნინომ აღასრულა მამის დამოძღვრა და ქრისტეს სიყვარულით აღსავსე სულით ექმნა ქართლს დედოფლად, „შესავედრებელ ყოველთა“, ქადაგად და მოძღვრად. აღსანიშნავია, რომ თავად წმ. ნინო სიკვდილის წინ მასთან მისულებს ასე მიმართავს: „ასულნო სარწმუნოვებისანო, მახლობელნო ღმრთისანო, დედოფალნო ჩემნო“ (C 105), რაც, ჩვენი აზრით, კეთილმორწმუნე დედებს მენელსაცხებლე დედებთან აკავშირებს.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის (წმ. ნინოს სიმბოლურ მიმართებას მარიამ მაგდალინელსა და კეთილმორწმუნე დედებთან) ამოსავალი და განმსაზღვრელია ფარავანის ტბაზე კაბადოკიელი ქალწულისათვის ღვთისაგან ბოძებული ათი სიტყვა (დეკალოგი), რომელიც „დანერილი იყო პრომელებრ და დაბეჭდული იყო იესუსი“ (ღ 116). ამ ათი სიტყვიდან – ერთი ლაზარეს დას, მარიამს უკავშირდება, კერძოდ, მეშვიდე სიტყვა გვამცნობს უფლის სიყვარულს მარიამისადმი: „ფრიად უყვარდა მარიამ უფალსა, რამეთუ მარადის ისმენნ მისსა სიბრძნესა ჭეშმარიტსა“ (ღ 117); მეცხრე სიტყვაში კი იესოს მიმართვაა მარიამისადმი: „რქუა მარიამ მაგდალინელსა იესუ: „წარვედ, დედაკაცო, და ახარე ძმათა ჩემთა“ (ღ 117). როგორც ცნობილია, ეს დეკალოგი წარმართულ ქართლში ქრისტიანობის „ნათლის გამობრწყინების“ მაუნყებელია, წმ. ნინოს მოციქულებრივი ღვანლის დამამონებელია. ამდენად, აქ წარმოდგენილი მცნებები განსაზღვრავს წმ. ნინოს მისიას; იგი ერთგვარი გზისმკვლევეა მოციქულთა სწორის სახე-ხატისა. აქედან გამომდინარე, ზემომოხმობილი ორი სიტყვა წმ. ნინოს მიემართება ვითარცა მარიამ მაგდალინელისა (რომელიც მოციქულთა სწორადაა მიჩნეული) და ლაზარეს დის, მარიამის სულიერ დასა და მემკვიდრეს. სწორედ წმ. ნინო გამოარჩია უფალმა, რამეთუ მის სიყვარულსა და სიბრძნეს მიჰყვებოდა სიყრმიდანვე, სწორედ წმ. ნინოს უნდა ეხარებინა ქართლის ერისთვისთვის „მიახლებაჲ ღმრთისა“, რომ „გამობრწყინდა ნათელი სამხრისა და მზე სიმართლისა“.

თხზულებიდან ირკვევა, რომ წმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათა მისიას სიმბოლურად აგრძელებენ დედოფალი და „დედანი იგი მთავარნი“, რომლებიც არ განეშორებიან სვეტი-ცხოველსა და პატიოსან ჯვარს: „ხოლო დედოფალი და სხუანი იგი მთავარნი დედანი არასადა განეშორებოდეს ეკლესიასა სუეტისა მის ცხოველისასა და ნათლისასა, რამეთუ ხედვიდეს სასწაულთა და კურნებათა მიუთხრობელთა“ (ღ 152).

„წმ. ნინოს ცხოვრებაში“ დედათა ღვანლს, მათ დამსახურებას ქართლის მოქცევის ისტორიაში, მათ მიმართებას კეთილმორწმუნე დედებთან ცხადყოფს თავად წმ. ნინო, რომელიც თავის სარეცელთან მყოფ ქალებს (რომელთა სურთ წმ. ნინოს „გზათა“ და „საქმეთა“ ცნობა) ასე მიმართავს: „ასულნო სარწმუნოვებისანო, მახლობელნო ღმრთისანო, დედოფალნო ჩემნო, გხედავ თქუენ, ვითარცა პირველთა მათ წმიდათა „დედათა ყოველსა მას სარწმუნოვებასა და სიყვარულსა ღმრთისასა...“ (C 105).

რომ ქართლში „მოინია ნიგნები ჰრომით ნმიდისა პატრეარქისაჲ“, ჩამოვიდა „ბრანჯი“ მთავარდიაკონი ფრანგთა მეფის ნერილებით ნმ. ნინოსადმი, რომ იერუსალიმში, როშსა და კონსტანტინეპოლში ყველამ იცოდა ქართლის მოქცევის ამბავი, „რაითამცა ეუნყნეს საქმენი იგი და სასნაულნი სუეტისაჲ მის და მაყულოვანისაჲ მის საკვირველებანი“ (C 147).

ამ თვალთახედვით განსაკუთრებით საყურადღებოა მირიან მეფის სიკვდილის წინ დანერილი ნიგნი, რომელშიც თავმოყრილი და შეფასებულია ქრისტიანული ქართლისა და თავად მისი ცხოვრების მნიშვნელოვანი ეპიზოდები. ამ ნერილში გამორჩეული ყურადღება ეთმობა ცხოველმყოფელ სვეტსა და სვეტიცხოვლის ეკლესიას, ყველაზე ვრცლად მათზე საუბრობს მეფე, რაც მათ მნიშვნელოვნებაზე მეტყველებს. სწორედ აქ მკლავნდება მეფის პირადი შეხედულება სვეტის აღმართვის სასნაულისადმი, ცნობიერი დამოკიდებულება ამ მოვლენის მიმართ: „მე ვიქმენ მორჩილ ბრძანებათა მისთა (ნმ. ნინოს – ნ.გ.), რომელიც მასნავა და აღვაშენე ეკლესიაჲ სალოცველად სამოთხესა მას მამათა ჩემთასა, და მას შინა სუეტი ესე ნათლისაჲ, რომელიც მე ყოლად ვერ შეუძლე ყოვლითა ძალითა და ცნობითა კაცობრივითა, ხოლო ღმერთმან მაღალმან მოავლინა ერთი მსახურთა მისთაგანი და ნამისყოფითა მისითა ქუეყნით ცად აღინია. და თვთ თუალნი თქუენნი ხედვენ საშინელებასა მისა და მერმე კურნებათა მათ მისთა“ (C 161). აქ მირიანი ღვთის ყოვლისშემძლეობის გვერდით საკუთარ, ადამიანური ბუნების უძლურებას წარმოაჩენს („ვერ შეუძლე ყოვლითა ძალითა და ცნობითა კაცობრივითა“); სვეტიცხოვლის აღმართვაზე საუბრისას იგი კვლავაც ცხოველმყოფელ სვეტზე ამახვილებს ყურადღებას: „და აღვაშენე ეკლესიაჲ მაყულოვანსა მას შინა ნინოსსა, და ვქმენ მას შინა საქმჴ, ქმნული უჩინოჲ და ცხადი, დიდებაჲ მაყულოვანთა მათ“ (C 159).

ექვთიმე თაყაიშვილის „მოქცევაჲ ქართლისაჲს“ რუსული თარგმანის შესაბამის ადგილას (თაყაიშვილი 1900: 114) „უჩინო და ცხადი“ საქმე მაყვლოვანს უკავშირდება, სადაც აღესრულა უჩინო საქმე, რომელიც ცხადად განადიდებდა მაყვლოვანს. „უჩინო და ცხადი“ საქმის ქმნა, ჩვენი აზრით, მინიშნებაა სვეტის აღმართვის სასნაულზე, რომელიც უჩინოდ – ღვთაებრივი ძალით აღიმართა მათთვის საჩინოდ – ცხადად. სვეტი-ცხოველი მეფისა და ერისაგან მოიაზრება ვითარცა „ძალი ღმრთისაჲ“ და შიში აქვთ ამ ღვთაებრივი სვეტის მიმართ: „რამეთუ შიში დიდი დაცემულ იყო ყოველსა ზედა კაცსა სუეტისა მისგან ცხოველისა და ახედვიდა ყოველი კაცი მას ვითარცა ძალსა ღმრთისაჲს“ (C 160). იმდენად დიდია სვეტი-ცხოვლისადმი შიში და კრძალვა, რომ მეფემ საკუთარი ცოდვების გამო ვერ გაბედა მის წინაშე მინის ამოკვეთა თავისი საფლავისათვის; იმდენად დიდია ცხოველმყოფელი სვეტისა და პატიოსანი ჯვრისადმი რწმენა, ვითარცა ღვთის ძალის გამოხატულებისა („ვითარცა ძალსა ღმრთისაჲს“), რომ მირიან მეფე ანდერძად უბარებს რევს, ფრთხილად იყოს, დაიმარხოს ნმ. ნინოს მცნებანი და ურჩევს: „და თავი შენი შეჴვედრე სუეტსა მას ზეგარდამო დიდებულსა და ჯუარსა პატიოსანსა...“ (C 163).

კ. კეკელიძე „მოქცევაჲ ქართლისაჲს“ წყაროების კვლევისას ნაძვის მოკვეთისა და მის სვეტად შემზადების ეპიზოდთან დაკავშირებით აღნიშნავს, რომ ამ შემთხვევაში გამოყენებულია საქრისტიანო მწერლობაში ფართოდ გამოყენებული აპოკრიფი. მასში მოთხრობილია, რომ დავითს რჯულის კიდობანი იერუსალიმში როცა მიჰქონდა, ლიბანის მთიდან მოტანილი სამი მორჩი ეპყრა ხელთ: საროსი, ფიჭვისა და ნაძვისა. დავითმა ისინი ერთ ადგილას დარგო „და საღმრთოთა ნამისყოფითა ერთად შეერთნეს და აღიზარდეს და იქმნეს ხე მაღალ და შუენიერ“. როდესაც სოლომონის ტაძარს აშენებდნენ, მისთვის მოკვეთეს ეს ხე, მაგრამ ღვთის განგებით ის ტაძრისათვის ვერ გამოუყენებიათ. შემდგომში სწორედ ამ მოკვეთილ ხეზე ჯვარს აცვეს უფალი. კ. კეკელიძის აზრით, მცხეთის ნაძვს, რომელიც აგიოგრაფის ცნობით ლიბანიდან ყოფილა მოტანილი, ქრისტეს ჯვრად ვერ გამოიყენებდნენ, ამიტომაც მას დარჩა ის

დანიშნულება, რომელიც ჰქონდა სოლომონის ტაძარში ლიბანიდან მოტანილ დავითის ხეს: მცხეთის ტაძრის მთავარ ბურჯად იქცა“ (კეკელიძე 1956: 72).

ყოველივე ზემოაღნიშნულის მიხედვით, ცხადი ხდება სვეტიცხოვლის სახელდების – „წმიდაი წმიდათაი“ – საზრისი და მისი მნიშვნელობა ქართველთათვის. იგი ღვთის გამოცხადების ადგილია და მასში სვეტი-ცხოველის აღმართების სასწაული დედაბოძადაა „ზეცად აღწევნული“. ამ მიმართებით საინტერესოა ნიკოლოზ გულაბერისძის „საკითხავში“ სვეტისა და სვეტიცხოვლის ერთობის სახისმეტყველებითი გააზრება: „გიხაროდენ იგი! ეკლესია წმიდაო, რომელსა შიგან საშოსა გიპყრიეს ძუძოდ სუტყი წმიდა ნათლისა მანოვნებელი არა ვიდრემე სძესა, არამედ მირონსა წმიდასა, უკუდავმყოფელსა სულთასა, რომელიცა უშურველად უწყარობს ნექტარსა მას უკუდავებისასა მაგემებელსა ყოველთა ქრისტე შემოსილთა ერთა სულებისასა“ (გულაბერისძე 1882: 115).

ამდენად, გასაკვირი არაა, „მეორედ იერისალჴმად“ მოაზრებულ მცხეთაში, „სამოთხის“ მაცვლოვანში აგებული ღვთის სახლი, სვეტიცხოველი თავისი სინწინდებით – უფლის კვართის საფლავითა და მასზე დაყრდნობილი ცხოველმყოფელი ნათლის სვეტით – მოსეს კარვის, რჯულის კიდობნისა და სოლომონის ტაძრის ანალოგიით „წმიდაი წმიდათაი“ სახელს რომ ატარებს.

რ. სირაძის აზრით, სვეტი-ცხოველსა და სვეტიცხოვლის ტაძარს სიმბოლურად უკავშირდება: მამა ღმერთი, წმინდა სამება, კვართი უფლისა და აღდგომის იდეა, ღვთისმშობელი, 12 მოციქული და წმ. ნინო, რომლის ლოცვის წყალობითაც აღიმართა სვეტიცხოველი და რომელიც იყო ჩვენი „ახალი მოციქული“ (სირაძე 1992: 119).

„მოქცევაი ქართლისაის“ ტექსტში ყურადღებას იპყრობს სამი ეპიზოდი (ერთი მათგანი სვეტი-ცხოველს უკავშირდება), რომლებიც ერთმანეთს მსგავსობენ და ეს მსგავსება მხოლოდ და მხოლოდ ღვთიურობასა და სულიერებას ეფუძნება. სიდონიას მონათხრობიდან ვიგებთ, რომ ელიოზის მიერ ჩამოტანილი უფლის კვართი მისმა დამ „შეიტკობ მკერდსა თქსსა ზედა“ და სული განუტევა. ავტორი აღნიშნავს მისი მიცვალების სამ „სიმწარეს“: „სიკუდილითა დედისაითა, და უმეტეს ტკივილითა სიკუდილსა ზედა ქრისტესსა და სურვილითა მის სამოსლისაითა“ (C 129). ჩვენი აზრით, ამ ეპიზოდს მიემართება სვეტი-ცხოველის აღმართვასა და წმ. ნინოს აღსასრულთან დაკავშირებული მოვლენები; და როგორც ელიოზის დას ხელთაგან მეფე ამაზაერმა ვერ გამოუღო იესოს კვართი, ვერც სვეტის აღმართვისას მეფემ და ერმა „ფერად-ფერადთა ღონეთა და მანქანათა“ მეშვეობით ვერ შეძლო არათუ მისი აღმართვა, არამედ შეძვრაც კი და „უქმ იქმნა ყოველი სიბრძნე და ღონისძიებაი კაცთაი“ (C 138), და ბოლოს, წმ. ნინოს ცხედარი, რომლის წაღება სურდა მეფეს ნათლით შემოსილ სვეტთან, ვერ დაძრეს ადგილიდან; „და არა ვპოვე ღონე ყოლადვე, რამეთუ ვერ განძრეს ორასთა კაცთა მცირე იგი ცხედარი, რომელსა ზედა შეისუენა წმიდამან და სანატრელმან ნინო“ (C 161) – ამბობს მირიანი; ვერ შეძრეს წმინდანის „გუამი“, რადგან იგი – დედოფალი, დედა და „შესავედრებელ ყოველთა“ – ზეცად აღწევნულ ნათლის სვეტის დარად „განანათლებს ყოველთა“ (C 161), ღმრთის ძის მოციქული, მოძღვარი და მახარებელი, ემბაზი, „ნათელი დიდი და ნათლისა მომცემელი“ (C 102). კვართს – სვეტი-ცხოველს – წმ. ნინოს – ქართველთა ამ სინწინდებებსა და ნათელმოსილებას ვერ შეძრავს „ყოველითა ძალითა და ცნობითა კაცობრივითა“ (C 159) შეჭურვილი მეფეც კი, მხოლოდ ღვთაებრივი სულიერებაა მათი მამოძრავებელი.

წმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათა I ხილვის (მთათა ჩამორღვევის, წყალთა დაყენების და გაღმობხეთის, საშინელი გრგვინვის) მიმართება არმაზის მსხვერვის ეპიზოდთან – სვეტის „ვერ აღმართების“ შემდგომ მოვლენილი ხილვა-ჩვენება ერთგვარად ეხმიანება არმაზის მსხვერვის ეპიზოდს და თითქოს მის გაგრძელებას წარმოადგენს. არმაზ-ზადენის მთათა დაქცევის, გრგვინვის, საშინელი ხმების, „საზარელი ტყების“, „სივლტოლის“

მხატვრული სურათი ჰგავს არმაზობის დროს აღხერილ ზეცით ძოვლენილ ბუნების რისხვის სურათს, ნმ. ნინოს ლოცვის შედეგად რომ დაატყდა „გამობერვით განჭუდილ“ კერპს და გააცამტვერა „მტურნი ეგე და ნაცარნი ქუეყანისანი“ – „დასავალით ჰაერნი და ქარნი შეიძრნეს და ჳმა-სცეს ქუხილითა ჳმითა საზარელითა. და აჩნდა ღრუბელი მოწრაფჳ, ნიშან-საშინელი. და მოილო ნიავმან მზის დასავალისამან სული ჯერკუალი სიმწარისაჲ და სიმყრალისაჲ. მაშინ ივლტოდა ყოველი კაცნი სოფლად და ქალაქად... მეყს მოინია რისხვისა იგი ღრუბელი და მოილო სეტყუაჲ ლიტრისა სწორი... და დალენნა კერპნი იგი“ (C 121).

არმაზის მსხვერველს, ნმ.ნინოსა და ათორმეტ დედათა | ხილვის მსგავსად, საშინელი, მრისხანე, შემადრწუნებელი გრგვინვა და ქუხილი ახლავს, „ჳმითა საზარელითა“, „ნიშან-საშინელი“; ორივე შემთხვევაში, რეალურშიც და ირეალურშიც, წარღვნის, განადგურების სურათია წარმოდგენილი, რომელიც შიშის განცდას ინვეს როგორც ქართლის მკვიდრთა, ისე დედათა შორის და რომელნიც თავის გადასარჩენად „სივლტოლას“ ესწრაფვიან. არმაზის მსხვერველსა და ხილვა-ჩვენების შემთხვევაშიც ღვთაებრივი ნება აღესრულება, ქრისტიანული სარწმუნოების ყოვლისშემძლეობა ცხადდება „ჩრდილო ქართლის“ მკვიდრთათვის, მათი სულთა ხსნისა და გადარჩენისათვის გამიზნული, „რამეთუ ცოცხლივ შთაენთქნეს ეშმაკსა, ვითარცა მკუდარნი ჯოჯოხეთსა“ (C 121). ორივე სასწაული ნმ.ნინოს ლოცვას მოჰყვება და ამ ვედრებაში ღვთის მიმართ თხოვნა ისმის, რათა ბოროტ ძალთა, „სულთა ამათ უჩინოთა...“, მთავართა ამის ბნელისათა“ და „სარწმუნოებისაჲ მტერმან“ არ გაიხაროს, არამედ სრულად იძლიოს ყველას დასანახად, ახალი რწმენის დასამკვიდრებლად და შემდგომ განსამტკიცებლად. არმაზის მსხვერველს სასწაულიც და სვეტის „ვერ აღმართების“ დაბრკოლების შემდეგ მოვლენილი ჩვენებაც განიმარტება კაბადოკიელი ქალწულის მეშვეობით – პირველ შემთხვევაში ადრესატი მირიან მეფეა („მეცნიერ გყავნ შენ ამას ყოვლისა ზედა მიწეებით“ – C 133), მეორეში – ათორმეტნი დედანი („ხოლო ნეტარი ნინო ღალადებდა: „ნუ გეშინინ, დანო ჩემო...“ C 139). უნდა აღინიშნოს, რომ წმინდანის მხრიდან ღვთაებრივ ნიშან-სასწაულთა, ხილვა-ჩვენებათა ახსნა-განმარტებებს გარკვეული დატვირთვა აქვს; უპირველეს ყოვლისა, ისინი ქრისტიანული ღმერთის, „ქუეყნის შემოქმედის“, „დამბადებლის ყოვლისა დაბადებულის“ დიდებისა და ყოვლისშემძლეობის ცხადყოფაა, ქართლის მკვიდრთათვის გულითა და გონებით შესამეცნებელი და გასათავისებელი; „რაჲთა სცნა და გულისხმა-ჰყო“, – მიმართავს ნმ. ნინო არმაზის მსხვერველს და სასწაულებრივი კურნებების შემდგომ მეფე მირიანს. ნმ. ნინოს თქმით, ღვთაებრივი გამოვლინებები ადამიანებმა უნდა მიიღონ „დიდისა დიდებისა მისისაგან და აურაცხელისა მოწყალებისა მისისაგან, ვითარცა საჭუმილისაგან ნაბერწყალი ერთი მადლისა მისისაჲ...“ (C 133). სწორედ ამის, ქართლის უმაღლეს ნათელთან მიახლოების იდეის, ახსნას ცდილობს მოციქული ქალი მირიანისთვის და განმანათლებლის საუბარი ქადაგების სახეს იღებს და ეს პირველი ქადაგებაა მირიანისადმი ქრისტიანული მოძღვრების არსის, ხილული და უხილავი სამყაროს შემოქმედის, განკაცებული ძე ღმერთის შესახებ: „...ღმერთი არს ცათა შინა და უხილავ არს თავადი იგი ყოვლისაგან დაბადებულისა, თვნიერ მისა, რომელი-იგი მისგან გამოვიდა. ესე მოივლინა ქუეყანასა ზედა ვითარცა კაცი რომელმან აღასრულა, რომლისათვისცა მოსრულ იყო, და აღჴდა მათვე სიმაღლეთა მამისა თანა. მან მხოლო-მან იხილა დაუსაბამოჲ იგი, და იგი მხოლოჲმის თანა არს, რომელი – იგი დაუსაბამოჲ იგი, და იგი მხოლოჲმის თანა არს, რომელი – იგი მდაბალთა ჰხედავს და მაღალნი იგი შორით იცნის. ხოლო ან მეფე, ახლოს არს მიახლებაჲ შენი ღმრთისა...“ (C 133).

აქ ყურადღებას იქცევს ერთი მონაკვეთი; კერძოდ, ნმ.ნინო მოძღვრავს მეფეს და არმაზის მსხვერველს პირველმიზეზის შესახებ აუწყებს: „...რაჲთა უწყებულ იყო შენ, მეფე, თუ ვინ შემოსნა ცანი ღრუბლითა და ქუხილნი ჳმითა ჰაერისაჲთა და იძვრვინ

ქუეყანაჲ სიმძაფრითა მისითა და რბიოდან მეხის-ტეხანი, კუალსა მისსა ეგზებინ ცეცხლი გულის წყრომითა მისითა..." (C 133).

თუ დაუუკვირდებით, ამ ეპიზოდში არმაზობისას ნმ.ნინოს ლოცვით ღვთით მოვლენილი ბუნების რისხვის სურათი იხილება: „დასავალით ჰაერნი და ქარნი შეიძრნეს და ჳმა-სცეს ქუხილთა ჳმითა საზარელითა. და აჩნდა ღრუბელი მონრაფც, ნიშან-საშინელი... და მეყს მოინია რისხვისა იგი ღრუბელი და მოილო სეტყუაჲ ლიტრისა სწორი..." (C 121).

მირიანისათვის არმაზის მსხვერვის მიღმა ღვთაებრივი ძალის მყოფობის უკეთ შესამეცნებლად, მოციქული ქალი ზედმინევნითი სიზუსტით იმეორებს კერპთა დაქცევის დროს ბუნების რისხვის თითოეულ მოვლენას. ერთხელ უკვე ნანახი, მტკივნეულად განცდილი და თავზარდამცემი სურათის აღწერა მეფის არსებაში ალბათ ხელახლა ინვეს ემოციათა და შეგრძნებათა გამძაფრებას. მიუხედავად იმისა, რომ არმაზი დაიმსხვრა, მირიანისათვის „მისი ადგილი შეუძრავ არს“ (C 132). ამდენად, ფიზიკურად აღარ არსებობს არმაზ ღვთაება, მაგრამ წარმართათვის მისი რწმენა ურყევია, გულით, გონებითა და სულით ატარებენ მის ერთგულებას, მორჩილებასა და შიშს. ამიტომაც „ქადაგი ჭემმარიტებისაჲ ნინო“ დეტალურად, გამონვლილვით უხსნის მეფეს (როგორც სვეტის „ვერ აღმართების“ შემდგომ ათორმეტ დედას განუმარტავს | ზმანებას) მომხდარს და ცდილობს, მირიანის სულში აღძრას ჭემმარიტების წვდომის სურვილი, „სიმართლც ცისაჲ და სინათლც მზისაჲ, სიღრმც ზღვსაჲ და საძირკველნი მისნი ...“ (C 133) და ნათლად წარმოუჩინოს მირიანს ბუნების ძალთა წარმომშობი პირველმიზეზის არსი. ნმ.ნინო მირიანისათვის ყოველგვარი მოვლენის ზედმინევნით გაცნობიერებას ერთი მიზნით სახელსდებს: „და მეცნიერ გყავნ შენ ამას ყოველსა ზედამინევნით, რამეთუ ღმერთი არს ცათა შინა..." (C 133); ჭელიშური რედაქციით კი – ყოველივე არსებულის, ბუნებრივი მოვლენისა თუ სტიქიის მეფისათვის შემეცნება იესო ქრისტეს ძალისხმევით მოხდება: „ხოლო ამას ყოველსა ზედამინევნით მეცნიერ გყოს შენ იესუ..." (C 133).

ამრიგად, ნმ.ნინოსათვის არმაზის მსხვერვეა არის მირიანზე ღვთით გადმოსული მადლის სიმბოლო და მასთან მიახლების სანინდარი („ხოლო ან მეფე, ახლოს არს მიახლებაჲ შენი ღმრთისა" – C 133), რომლის საშუალებითაც მეფემ უნდა შეიცნოს ხილული სამყაროს კანონზომიერებანი და ამ კანონზომიერებათა შემომქმედი, „უხილავი... თავადი იგი“ (C 133).

ბუნების ზემოდასახელებულ მოვლენათა გარდა, ამ ქადაგებაში ყურადღებას იქცევს ნმ.ნინოს მიერ ზენაარის ნების გამოვლინებად მიჩნეული კიდევ ერთი სტიქია – მიწისძვრა: „ოდეს შეიძრის ვეშაპი იგი დიდი, რომელი არს ზღუასა შინა და შეიძრის ყოველი ქუეყანაჲ, ვიდრემდის დაირღვან მთანი მყარნი და კლდენი“ (C 133).

„ნმ. ნინოს ცხოვრების“ ამ ეპიზოდის ახსნას ცდილობს მ. ჯანაშვილი ერთი ძველი გადმოცემის მეშვეობით, რომლის მიხედვითაც, „ზღვა, ოკეანეები, დედამინა და მასზე დაყრდნობილი ცა ვარსკვლავებითურთ უკავიაო ვეშაპს და ეს ვეშაპი რომ შეინძრევა, ირყევაო მთელი დედამინაც“ (ჯანაშვილი 1906: 80).

მიწისძვრა, ვეშაპის შეძვრითა და მათა დაქცევით, არაა ცნობილი მირიან მეფისათვის, რადგან მას არმაზის მსხვერვისას ადგილი არ ჰქონია. ნმ.ნინოს სიტყვებში თითქოს ნაწინასწარმეტყველება მიწისძვრა, რომელიც შემდგომ მართლაც მოხდა სვეტის „ვერ აღმართების“ შემდგომ ნმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათა | ხილვაში, ისევე უმტკივნეულოდ და უსისხლოდ, როგორც არმაზის მსხვერვეა („წარმოიქცეოდეს ორნი ესე მთანი, არმაზ და ზადენ, რეცა თუ ესრც ჩამოიღრღუეოდის... " – C 139).

მიწისძვრა და მზის დაბნელება ის მოვლენა-სასწაულებია, სიმბოლური დატვირთვის შემცველი სახე-იდეებია, ქრისტეს ჯვარცმისას რომ მოხდა („ხოლო მეექუსით ჟამითგან დაბნელდა ყოველი ქუეყანა, ვიდრე მეცხრედ ჟამადმდე" – მათ. 27,45; „...და ქუეყანა

შეიძრა, და კლდენი განსქდეს" – მათ. 27,51). „წმ.ნონის ცხოვრების“ მიხედვით, მზის დაბნელება მირიან მეფისათვის (შემდგომ მთელი ერისათვის) მარადიულ ნათქვამთან ზიარების საწინდარი გახდა („...შუვა ღამეს ოდენ მეჩუენა მე მზს მბნყინვალს, ქრისტე ღმერთი“, – ამბობს მირიანი – C 158). ავტორთა მიერ თხოთის მთაზე შუალამის მზის ბრწყინვალეებისა და სიბნელის გზით სულიერი ნათლის დამკვიდრების გამონვლილვით აღწერა ისტორიული სინამდვილისა და სახისმეტყველებითი დატვირთვის წარმომარჩენელია. ხილვაში აღსრულებული მინისძვრა და არმაზ-ზადენის მთათა დაქცევა ძველის საბოლოო დამარცხებისა და ახალი სულიერი ცხოვრების დასაწყისის – სვეტის აღმართებისა და ეკლესიის აგების – დამამონმებელია: „... გიხაროდენ სუტტო ნათელო, რომელი ძისა ლუთისა დიდებასა ლუთაებისა საკრუტლობით მნამებელ ექმენ...“ (გულაბერისძე 1882: 115).

წმ.ნინოსა და ათორმეტ დედთა I ხილვა და მცხეთის პატიოსანი ჯვრის აღმართება – თხზულებაში ქრისტიანულ სარწმუნოებასთან დაკავშირებულ ყოველ მნიშვნელოვან მოვლენას სასწაული ან ხილვა-ჩვენება წინ უსწრებს, ან მოჰყვება, რომელიც ამონმებს მომხდარის ღვთიურობას და რეალურად არსებულის ჭეშმარიტებას უცილობელს ხდის. ასეთსავე სასწაულზეა საუბარი მცხეთის პატიოსანი ჯვრის აღმართებასთან დაკავშირებულ თხრობაში, რომელსაც დამოუკიდებელი საკითხავის სახე აქვს. პატიოსანი ჯვრის ერთ-ერთი სასწაული გარკვეულწილად ემსგავსება წმ.ნინოსა და ათორმეტ დედთა I ხილვას. აღწერილია, რომ ჯვარი ცეცხლის მსგავსად იდგა და მის თავზე სამგზის მზეზე ბრწყინვალე ალი „ეგზებოდა“, „...და ყოველი ქუეყანა იძრვოდა, და მთათა და ბორცუთა და ლელეთა არმური სულნელებისა აღვიდოდა ცამდს, და კლდენი შეიმუსრვოდეს და სულნელება დიდძალი მიეფინებოდა ყოველსა ქუეყანასა... და ჳმანი დიდნი ისმოდეს და ყოველი იგი ერი ჰხედვიდა მას და ესმოდა ოხრათ იგი გალობისა“ (C 155), შეშინებულნი, შეძრწუნებულნი და გაკვირვებულნი ადამიანები თაყვანს სცემდნენ პატიოსან ჯვარს და აღიდედნენ ღმერთს. აღდგომის დღესასწაულზე („დღესა კურიაკესა, აღვსებისა ზატიკის-ზატიკსა“ – C 154) მცხეთის ბორცვზე აღმართული პატიოსანი ჯვარი, ავტორის თქმით, „ძღვეისმყოფელ“ ჯვრად მოველინა ქართლის ქვეყანას და საკვირველი საქმე და სასწაული იხილა ერმა: „და ვითარცა აღმართა ნიში ჯუარისა ქუეყანასა მას ქართლისასა, მეყსეულად მას ჟამსა დაეცნეს ყოველნი კერპნი, რომელნი იყვნეს. საზღვართა ქართლისათა, და შეიმუსრნეს, და საკერპონი დაირღუეს“ (C 154).

ჯვრის აღმართების საკითხავში ისევე, როგორც სვეტის „ვერ აღმართებასთან“ დაკავშირებულ წმ.ნინოსა და ათორმეტ დედთა I ხილვაში, იმუსრება კლდენი, ქვეყანა იძვრის, დიდი ხმები ისმის. ამასთანავე, საოცარი სურნელი და გალობის ხმა ეფინება ქვეყანას, რაც განსხვავებულ დატვირთვას სძენს სასწაულს, ღვთაებრიობის მინაზე დავანებისა („თვალშეუდგამითა ნათლითა ზეცით ქუეყანად შთამომავალსა ნიშსა ჯუარისასა“ – C 149) და მინიერების ღვთაებრივი სურნელებისაკენ სწრაფვის („და კუალად ქუეყანით ზეცადვე ამალლებულსა“ – C 149) განსახოვნებად აღიქმება („... სურნელებასა ნელსაცხებელთა შენთასა ვრბიოდით“ – ქებ. 1,3).

რ. სირაძის აზრით, „ჯვარი რომ შემაერთებელია ზეცისა და მინის (ჯვარი „იაკობის კიბეა“), ეს იდეა მულავნდება თვით ადგილის შერჩევითაც კი მცხეთის ჯვრის ტაძრისათვის, და იმითაც, რომ მასზე ცენტრალური ადგილი უჭირავს ჯვრის ამალლების კომპოზიციას“ (სირაძე 1987: 119).

საინტერესოა ისიც, რომ როგორც ზმანებებში ურწმუნოების მთები – არმაზ და ზადენ – დაირღვა, ასევე – მცხეთის ჯვრის აღმართების საკითხავში ქართლის საზღვარზე არსებული ყველა კერპი და საკერპო. სვეტისა და ჯვრის სასწაულებრივმა აღმართვამ ბოლო მოუღო წარმართულ რწმენას და ქრისტიანობა ერთადერთ ჭეშმარიტ რელიგიად დამკვიდრდა ქართლში.

ნმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათა | ხილვის (მთათა ჩამორღვევის, წყალთა დაყენების და გადმოხეთქის, საშინელი გრგვინვის) სიმბოლური მნიშვნელობისა და სახისმეტყველების შესწავლის შედეგად მიღებული დასკვნები: სვეტი-ცხოვლის „ვერ აღმართების“ შემდგომ ნმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათათვის მოვლენილი | ხილვა სიმბოლური დატვირთვის შემცველი სახე-იდეაა. იგი, ერთგვარად, ღვთის სიტყვაა, იგავურად ნათქვამი, რომელიც სულიერებითაა შესაგრძნობი და ამოსაცნობი. ნმ. ნინომ, თავად ღვთის სიტყვის მატარებელმა და ქადაგმა, განჭვრიტა რეალობადქცეული არარსებულის ფარული შინაარსი, და როგორც იესო განუმარტავს თავის თორმეტ მონაფეს იგავთა შინაარსს, კაბადოკიელი ქალწული ზმანების თითოეული მოვლენის სიმბოლურ დატვირთვას უხსნის ათორმეტ დედას (ანალოგია: იესო და 12 მოციქული – ნმ. ნინო და 12 დედა). | ხილვა-ზმანებაში აღწერილი ბუნების რისხვის გამოვლენა, რომელიც წარღვნის სურათის განცდას ბადებს, წარმართობის დამარცხების სიმბოლოდ აღიქმება, სადაც თითოეულ მოვლენას გარკვეული დატვირთვა აქვს, რაც ერთგვარად მოასწავებს სვეტი-ცხოვლის აღმართვასა და ეკლესიის აგებას. | ხილვა ამონმებს ქართლის ცხოვრებაში კერპთაყვანისმცემლობისა და მისი შემზარავი რიტუალების ამოძირკვას; წარმართობის ფუძის მოშლით საფუძველს ამზადებს სვეტიცხოვლის ტაძრისათვის, ღვთისმსახურებისა და ეკლესიური ცხოვრებისათვის; კერპების წილ – ერთარსება სამება და სვეტიცხოველი, ბომონთა წილ – სვეტი-ცხოველი, სისხლისა და მსხვერპლის წილ – მირონი (ნათლისღება) და „სული შემუსრვილი“, „მსხვერპლი ქებისა“, ბოროტებისა და შიშის წილ – სიკეთე და სიყვარული.

სამეცნიერო ლიტერატურაში აღნიშნულია, რომ „მოქცევაჲ ქართლისაჲს“ ფაბულა ერთიანი არაა. თხზულების გამონვლილვით შესწავლა წარმოაჩენს, რომ ამგვარ დანაწევრებულ თხრობაში (განსაკუთრებით, სიდონიას მიერ აღწერილ თავებში) ერთგვარი კავშირი წარმოჩნდება. თხზულების ესა თუ ის მონაკვეთი (დამოუკიდებელ ფუნქციურ დატვირთვასთან ერთად) გარკვეულწილად საფუძველს უზადებს მომდენო ეპიზოდებს და მათი სიმბოლური საზრისის, სახისმეტყველებითი დატვირთვის ამოცნობის საშუალებას იძლევა (კერძოდ, არმაზის მსხვერვის, ყრმათა მსხვერპლშენირვის, ნმ. ნინოს ქადაგების, პატიოსანი ჯვრის აღმართვის, სიდონიას – სვეტი-ცხოვლის – ნმ. ნინოს ცხედრის ადგილიდან „ვერ შეძვრის“ ეპიზოდები). ამგვარი სააზროვნო სისტემის ძირითად ბირთვს, ამოსავალს და დამაკავშირებელ რგოლს ბიბლიური პარადიგმები წარმოადგენს. ავტორთა მიერ თხრობის ამ მიმართებით წარმართვას გარკვეული მიზანი აქვს – ქართლის მოქცევა ბიბლიურ ამბებს დაუკავშირდეს და ისტორიული სინამდვილის საფუძველზე მისი ერთგვარი ანალოგი და მოდელი შეიქმნას, პარადიგმული სახისმეტყველების განმსაზღვრელი. ამ სისტემაშია მოქცეული ნმ. ნინოსა და დედათა სიმბოლური მიმართება მარიამ მაგდალინელსა და მართლმორწმუნე ქალებთან, სვეტი-ცხოვლის „ვერ აღმართების“, აღმართვისა და თავის „ხარისხზე“ დამყარების სასწაულის დაკავშირება აღდგომის, გამოცხადებისა და ხარების ეპიზოდებთან, „მეორედ იერიისაღწმად“ მოაზრებულ მცხეთაში მოსეს კარვისა და სოლომონის ტაძრის ანალოგიით სვეტიცხოვლის „წმიდაჲ წმიდათაჲთ“ სახელდება; ცხოველმყოფელი სვეტისა და სვეტიცხოვლის, ვითარცა უფლის გამოცხადების („წმიდაჲ წმიდათაჲს“) ადგილად მიჩნევის კი ამონმებს „მოქცევაჲ ქართლისაჲს“ არაერთი ეპიზოდი, სადაც ამ სინამდვილეთა მნიშვნელოვნება და დიდებულებაა გაცხადებული. აღსანიშნავია ისიც, რომ თხზულებაში ცალკეული თავებისა თუ ამბების ურთიერთკავშირის წარმოსაჩენად ჩართულია ისეთი მონაკვეთი, რომელიც ახალ აღთქმაში, კერძოდ, იესოს ნათლობის ეპიზოდში (რომელიც თხზულებაში მოყვანილია პარაფრაზის სახით) არ მოიპოვება. ამ შემთხვევაში, ჩვენი აზრით, ავტორის ჩანაფიქრი ისაა, რომ „ნმ. ნინოს ცხოვრების“ აღნიშნული სასწაული (ნმ. ნინოსა და თორმეტ დედათა | ზმანებაში აღწერილი მოვლენები) ევანგელურ თხრობას დაუკავშირდეს და სიმბოლური დატვირთვით წარმოაჩინდეს.

წმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათა პირველ ხილვას მოჰყვება მეორე ხილვა, რომელიც იმდენად მეყსეულად შემოდის თხრობაში, ისეთი მოულოდნელობითა და დინამიკურობით გამოირჩევა, რომ, ერთი შეხედვით, ძნელდება მისი ხილვა-ჩვენებად აღქმა და რეალური, მინიერი ამბებისგან განსხვავება. ავტორის მიზანიც ალბათ სწორედ ამაში მდგომარეობს – მკითხველი ისე შეიყვანოს ზმანების სფეროში, ყოველგვარი წინათქმისა და თუნდაც ერთი შესავალი წინადადებისა გარეშე, რომ ჭეშმარიტებად განაცდევინოს მოვლენა. მხოლოდ თხრობის რალაც ეტაპზე ხდება გაცნობიერება იმისა, რომ ხილვა-ზმანებაშია ჩართული მკითხველი, მანამდე კი წმ. ნინოსა და ათორმეტ დედასთან ერთად ხედავს და განიცდის მომხდარს. თხრობაში ხილვა-ჩვენების ამგვარი უეცარი შემოსვლა მოულოდნელობის ეფექტს აძლიერებს და ემოციურ ზეგავლენას ახდენს აღმქმელზე. თუ დავაკვირდებით, II ხილვის პირველი წინადადება – „და ვიდრე არა ეყივნა ქათამსა...“ – I ხილვის შემდგომ კვლავაც მლოცველი დედების გარემოცვაში ყოფნის განცდას ბადებს, რომელთაც ღვთისადმი თხოვნა-ვედრებაში თავს ათენდებათ. ამავე დროს იგი რალაც ახლის დასაწყისის მაუნყებელია. და მართლაც, ამ დროს თხრობის წყნარი და მშვიდი რიტმი ირღვევა და ლენვისა და ყივილის ხმით იჭრება მცხეთაში სპარსთა ლაშქარი, რომელმაც ქალაქის სამივე კარი დალენა. წინარე თხრობაში I ხილვის დასასრულს აღწერილი გარემო – „და მეყსეულად დასცხრეს ჳმანი იგი, და იყო არარაჲ“ (C 139) – უეცარი სისწრაფითა და შემადრწუნებელი სურათებით იცვლება: „და მეყსეულად შეიქმნნეს ზარის აღსაჯდელნი ზრინვანი და ყივილნი და კვლავ ერისაჲ, ვითარმცა სისხლი დიოდა. და აღივსო ყოველი ადგილი“ (C 140). იმდენად ლაკონური და ტევადია ფრაზა, რომ ერთ წინადადებაში თავსდება სპარსთა შემოსევა და თარეში. თავბრუდამხვევი სისწრაფით განვითარებული მოვლენები, აოხრების, ხოცვა-ჟლეტის შემზარავი სურათი კადრებადაა მოწოდებული, რომლის მიღმა წარმოსადგენი მკითხველის აღქმასაა მინდობილი. ამიტომაც სჭირდება ავტორს მკითხველის ჩართვა, თანამონაწილეობა და თანაგანცდა ამბისა; თხრობის დინამიკას კი ამძაფრებს შემადრწუნებელი ხმის გადმომცემი ლექსიკა („ზრინვა“, „ყივილი“, „ზარი“, „ჟივილი“). ბოლო ფრაზა – „და აღივსო ყოველი ადგილი“ – ასრულებს შემზარავ სურათს, თითქოს მოკვეთს სათქმელს, დინამიკურ თხრობას სტატიკურობა ჩაანაცვლებს, გაოგნებასა და შედრწუნებას სიმძიმის განცდა ერთვის. სიღონია, რომელიც ამ ამბის მონაწილე და აღმწერელია, გადმოგვცემს მათკენ მიმართულ სპარსთა „ზახილსა“ და მახვილთა სიმრავლეს. ამ ფრაზას მოსდევს სიღონიას სასოწარკვეთილი სიტყვები: „და დადნეს ჳორცნი ჩუენნი და განილია სული ჩუენი“ (C 140). ეს ადამიანური ჩივილია, ხორციელი ტკივილის, შიშის გამომხატველი, მოძალებული მტრისგან სიცოცხლის ხელყოფა რომ ემუქრება. აქ ნაკლებ იხილვება ჭეშმარიტი მორწმუნის თავგანწირვისთვის მუდმივი მზაობა და სულიერი შეუძრაობა; ამის მიზეზი ალბათ ახლადმოქცეულთა მხრიდან პირველი დაბრკოლების, პირველი საფრთხის წინაშე ხორციელი სიფრთხილეა. ამას ცხადყოფს სიღონიას შემდეგი ფრაზა, რომელიც კიდევ უფრო მეტად გამოხატავს ადამიანურ ტკივილს, დარდს, რომელსაც მთხრობელი არ მალავს და თავის განცდებს გაშიშვლებულად წარმოაჩენს: „ხოლო მე ვტიროდე მამისათვის და ნათესავთა ჩემთათვის“ (C 140). სიღონია, როგორც თავად აღნიშნავს, გონს მოდის („მოვეგე გონებასა“) მაშინ, როცა სპარსეთის მეფის, ხუარასა და მეფეთ მეფის, ხუარან ხუარას ბრძანებას შეიტყობს: „ყოველი ჰურიჲ განარინეთ პირისაგან მახვილისა“ (C 140). მხოლოდ მაშინ „შეორგულდა“, განმხნევედა სიღონია და მასთან ერთად ათი დედა; მახვილოსანნი კი მათ ირგვლივ სპობდნენ და კლავდნენ ადამიანებს. წმ. ნინო ზემოაღნიშნულ მონაკვეთში არ ჩანს. ამ ფონზე ავტორი ერთგვარად ამზადებს საფუძველს მოციქულთა სწორის პიროვნული შეუდრეკელობის, მხედრული შემართების წარმოსაჩენად. და როდესაც გაისმა ხმა, მირიან მეფე შეიპყრესო, სწორედ აქ ამოიზიდება „მხნედ მოღვანის“ სახე,

რომელიც ამ დიდ შეჭირვებას სპარსთა წარწყმედისა და ქართლის ცხოვრების ნიშნად მოიაზრებს. ჩვეული სიმშვიდითა და ქრისტესმიერი სულიერი ძალისხმევით შეჭურვილი ამშვიდებს დედებს, „ვითარცა მოძღუარი ჯელოვანი, ნანდკლვე ქეშმარიტად მოძღუარი, და მოციქული ქრისტესი“ (C 140).

სიდონიას ნათქვამ ფრაზას – „და დადნეს ჯორცნი ჩუენნი და განილია სული ჩუენი“ – სიმბოლურად ჩაენაცვლება დეკალოგის მერვე სიტყვა: „ნუ გეშინინ მათგან, რომელთა მოსწყდნენ ჯორცნი თქუენნი, ხოლო სულისა ვერ შემძლებელ არიან მონყუედად“ (ღ 117) და ნმ. ნინო უშიშრად წარდგება სპარსთა ლაშქრის წინაშე. მის ხმაში სიძინჯე, სიმშვიდე და უშფოთველობა იგრძნობა: „სადა არიან მეფენი სპარსთანი ხუარა და ხუან ხუარა; საბასტანით გუშინ წარმოხუედითა? მალე მოხუედით. დიდად სამე არს ლაშქარი უზომო, ვიდრემდის ხართ“ (C 140). „ასპიტა და იქედნეთა“ შორის მდგარი ნმ. ნინო ერთგვარად აჯამებს მათ ნამოქმედარს („ძლიერად დაპლენეთ ქალაქი ესე, მახვლი დაეცით ქართა და ნიაეთა“ – C 140), რათა შემდგომ ერთიანად „გაცუდდეს“, გაცამტვერდეს მათი ძალა და, საერთოდ, არსებობა. ამ ეპიზოდში ერთგვარად ახდება სომეხი მიაფორის მიერ ნმ. ნინოს მიმართ ნათქვამი სიტყვები: „ვხედავ, შვილო ჩემო, ძალსა შენსა, ვითარცა ძალსა ლომისა ძუვისასა, რომელი იზახებნ ყოველსავე ზედა ოთხფერჯსა, გინა ვითარცა ორბი დედალი, რომელი აღვიდის სიმაღლესა აერთასა უფროის მამლისა, და ყოველი ქუეყანაჲ გუგასა თუალისა მისისასა, მცირესა მარგალიტის სწორსა, შეაყენის და განიხილის, განიცადის საჭმელი მისი ცეცხლებრ, დაინახის, მოუტევენის ფრთენი შრიალებად და მიიმართის მის ზედა. ეგრეთ იყოს ცხოვრებაჲ შენი წინამძღურებითა სულისა წმიდისაჲთა“ (C 111). და მართლაც, ძუ ლომის უშიშრებით შემოსილი, დედალი ორბის ზეალსვლიდან გადმომზირალი მოციქულთა სწორი გაისიგრძეგანებს („განიცადის“) და ამოიცნობს სპარსელთა მოსვლის ქეშმარიტ მიზეზსა და მიზანს – ეს ბნელი ძალა არმაზის დამარცხებისათვის შურის საძიებლად და ქრისტიანობის სამტროდ იყო მოსული. ყოველივე ამის გაცნობიერების შედეგად ნმ. ნინო მამაკაცთა ტოლფასი ძალისხმევის მქონე ქრისტეს უშიშარ მოციქულად იქცა (მიმართება დეკალოგის მეორე სიტყვასთან: „არცა მამაკაცებაჲ, არცა დედაკაცებაჲ, არამედ თქუენ ყოველნი ერთ ხართ“ – C 140; იობენალ პატრიარქის დამოძღვრასთან: „...ვითარცა მამაკაცსა სრულსა წარგავლინებ...“ – C 120), პირველი ზმანების – არმაზის ლიბოს მოსპობისა და ცხოველმყოფელი სვეტის უცილობელი აღმართვის – ხილვით განმტკიცებული, ქრისტეს რჯულის გამარჯვების რწმენით აღვსილი ნმ. ნინო წინ აღუდგა სპარსთ ურიცხვ ლაშქარს და უბრძანა მათ: „წარვედით ბნელთა ჩრდილოესათა, მათათა მათ კედარისათა. აქა მოვიდა იგი, რომელსა თქუენ ევლტოდეთ“ (C 140).

ნმ.ნინოსა და ათორმეტ დედათა II ხილვის (სპარსთა შემოსევის, ქართლის დარბევისა და ნმ.ნინოს მიერ სპარსთა ლაშქრის განდევნის) სახისმეტყველება („ჩრდილო“ მხარე და კედარის მთები) – საინტერესო მიმართება იკვეთება ნმ. ნინოს მიერ სპარსთა ლაშქრის ჩრდილოეთით, კედარის მთათა მხარეს გაგზავნის ეპიზოდსა და სიდონიას მიერვე აღწერილ ზემოაღნიშნულ თავში (რომელშიც სახარებისეული ამბავია გადმოცემული სპარსთა მეფეთა მიერ იერუსალიმში ახლადშობილი ყრმის ძიების შესახებ). თუ ამ შემთხვევაში სპარსელები ეძებდნენ ყრმას, მიაგნეს და „წარვიდეს მშვდობით“, II ხილვაში სპარსთა ლაშქარს, რომელიც ნალეკვით ემუქრება მირიანის ქრისტიანულ სამეფოს, ქართლში დახვდა უფალი, რომელსაც ისინი გაურბოდნენ და რომლის ძალითაც განიდევნენ. ხილვაში სპარსთა ლაშქარი ქრისტეს სახელით იძლია („აქა მოვიდა იგი, რომელსა თქუენ ევლტოდეთ“ – C 140) ისევე, როგორც კერპ-ღვთაება არმაზი, „სოფლისა მპყრობელი იგი მთავარი, რომელი ქროდა ჰაერისა სულითა და შთააბნევდა ყოველთა სულთა კაცთასა ჯოჯოხეთად, რომელი განიოტა უფალმან სულითა პირისა მისისაჲთა ქუეყანით და სირცხვლეული მიივლტის ადგილთა ბნელისათა“ (ღ 101). როგორც ცნობილია,

წარმართულ ქართლს წმ. ნინო მოიხსენებდა როგორც „ნაპრალსა ერთსა ჩრდილოოსასა“, რომლის მთანი „ჩრდილოოსანი“ „დღეთა ზაფხულისათა სავსენი ჩნდეს... თოვლითა სასტიკისათა“ (ღ 116), რადგან იგი, მოციქულთა სწორის თქმით, ხილული მზისგან კი არ იყო მოკლებული, არამედ „იყო ქუეყანაჲ ესე ჩრდილო მზისაგან სიმაართლისა, ძისა ღმრთისა მოსლვისათჳს და ცნობისა, ვითარცა სახელი ერქუა სამართლად ჩრდილოჲ“ (წ 124); II ხილვაში კი წმ. ნინო სპარსთა ლაშქარს ჩრდილოეთის ბნელ მხარეში გზავნის, ჩრდილოეთის მხარეს მათ სამკვიდროდ თელის, რადგან ქართლში „აღმო-ოდენ-სრულ იყო მზს სიმაართლისაჲ და მო-ოდენ-ფენილ იყო ქემმარიტი“ (წ 161).

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, წმ. ნინო სპარსელებს ჩრდილოეთით, „მთათა მათ კედარისათა“ ადგილას გზავნის. ცნობილია, რომ კედარი აღმოსავლეთის ტყეების ერთ-ერთი ძვირფასი და დიდებული ხეა, ნიწვოვანთა ჯიშის, გამოირჩევა უზარმაზარი სიმაღლით, სიმეტრიით, სისქით და საოცარი კეთილსურნელებით. გრძელი ტოტები მას დიდებულ იერს აძლევს, არაჩვეულებრივი საჩრდილობელია და სიგრილეს ჰფენს გარემოს. ძველად ლიბანის მთები სახელგანთქმული იყო თავისი უმშვენიერესი კედრის ხეებით. კედარი, როგორც ძვირფასი, დიდებული და ამავე დროს გამძლე ხე, მთავარ სამშენებლო მასალად გამოიყენებოდა იერუსალიმის ტაძრებისათვის, დავითისა და სოლომონის სასახლეებისათვის (II მეფ. 5,11; 7,7; III მეფ. 5,6-10). ბიბლიაში კედრის სინონიმად იხმარება „ლიბანის ნაძვი“ (როგორც გამორჩეული და დიდებული ხე) მხატვრული შედარებისა და სიმბოლოს მნიშვნელობით (ეზეკ. 31,3-18, ფსალმ. 91,13, ოს. 14,6-7, ეს. 2,13, მსაჯ. 9,15 და სხვ.). იგი დიდებულების, ძლევამოსილების, გამორჩეულობის, სამართლიანობის, დღეგრძელობის სიმბოლოა, ამავე დროს სიამაყეს, მედიდურებასაც აღნიშნავს (ეს. 2,13, ეზეკ. 31 3-18). „ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველთა წიგნებში (იეზეკიელი) კედარი მესიას (მხსნელს განასახიერებდა. ეს სიმბოლიკა ქრისტიანულმა ტრადიციამ გაითავისა და „ღვთის ხე“ შემდგომ, უკვე თვით იესო ქრისტეს ერთ-ერთ სიმბოლოდაა მიჩნეული“ (აბზიანიძე, ელაშვილი 2006: 104). ბიბლიური ენციკლოპედიის მიხედვით, დღესაც ებრაელები თავისი ერის სასახლო შვილთა აღსანიშნად სიტყვა „კედარს“ ხმარობენ (არქიმანდრიტი ნიკიფორე 1891: 38).

უნდა აღინიშნოს, რომ ბიბლიაში კედრის მთების „ჩრდილო“ მხარის მნიშვნელობით ხმარება, როგორც ეს „წმ. ნინოს ცხოვრებაში“, არ შეგვხვედრია; საინტერესოა ერთი რამ, „წმ. ნინოს ცხოვრებაში“ უფლის კვართის ადგილის მისანიშნებლად სიღონია სწორედ ლიბანის ნაძვს ახსენებს: „... მახლობელ არს ადგილი იგი ნაძუსა მას ლიბანით მოსრულსა და მცხეთას დანერგულსა“ (წ 130). სვეტიცხოვლის ტაძრის ასაგებად ეს ნაძვი მოკვეთეს და სვეტად შეამზადეს: „და მოკვეთეს ნაძვ იგი და შემზადეს სუეტად. და ძირთა მისთა ზედა დადვეს საფუძველი ეკლესიისაჲ“ (წ 138). როგორც ვხედავთ, ამ ეპიზოდებში ლიბანის ნაძვი (ისევე როგორც ბიბლიის სხვადასხვა წიგნში) ღვთიურობით აღვსილი, გამორჩეულია და ღვთაებრივი მისია აკისრია. წმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათა II ხილვაში კი ნაძვის ნაცვლად კედარია დასახელებული და მას უარყოფითი დატვირთვა ენიჭება. ავტორს ხეთა სახელდებების ჩანაცვლებით თითქოს სურს, მათი ფუნქციური დატვირთვა განასხვავოს. თუ რატომაა კედარი „ჩრდილოეთის“ (ვითარცა სიბნელის, არაღვთიურობის, „მზისაგან სიმაართლისა დაკლებულ“) ადგილად მიჩნეული, რთული ასახსნელია. შესაძლოა, ერთი გაგებით, იგი როგორც უსიერი ტევრისა და მალნართა აღსანიშნად იყოს გამოყენებული, რომელსაც სიბნელე და წყვიადი, უდაბურება და უგზოობა ახასიათებს. თუ გავიხსენებთ ფსალმუნში უფლის დიდებასა და ძლიერებასთან დაკავშირებით ნათქვამს: „წამან უფლისამან შემუსრნეს ნაძუნი და შემუსრნეს უფალმან ნაძუნი იგი ლიბანისანი“ (ფსალმ. 28,5), მაშინ შესაძლოა ვიფიქროთ, რომ უფლის სავანე მცხეთა თავისი ღვთაებრიობითა და სულიერი სიმაღლით ჩრდილავს და „ჩრდილოეთის“ დატვირთვას ანიჭებს ლიბანის კედრებსაც კი, ასე აღმატებულთ და განდიდებულთ (იხ. ეზეკ. 31).

ამ მიმართებით საყურადღებოა ნიკოლოზ გულაბერისძის „საკითხავი“, სადაც აღნიშნულია, რომ კათოლიკე ეკლესია, კვართი უფლისა და სვეტი-ცხოველი „სანოვაგედ წმიდა უკუდავებისად გუაგემებენ, კედრთაგან სიბნელისათა გამოხსნილთა, ნათელცისკროვან გუყოფენ, ხორციელებრთა უკუც სენთაგან და საეშმაკოთა ოცნებათა და მანქანებათაგან, მცუტლად და მფარულ გუტქმნებინ და საუკუნესა ცხოვრებასა სასუფეველის მკკდრობისასა მოგუატყუტბენ...“ (გულაბერისძე 1882: 70). როგორც ამ ეპიზოდთან ირკვევა, ნიკოლოზ გულაბერისძეც კედარს სიბნელის წიაღად მიიჩნევს, რაც ზოგადი სახელდებაა წარმართული რწმენის სიბნელისა, რომლისგანაც დახსნა ნათელცისკროვანებასთან მიმაახლებელია. კედართა სიბნელეს აქ ხორციელი სენი და საეშმაკო „მანქანებანი“ მოჰყვება, რაც ერთგვარად ასრულებს წარმართობის ბოროტებისა და უმეცრების სურათს; მათგან მცველად და მფარველად, ავტორის აზრით, ქართველ ერს სამი ქრისტიანული სინძინდე იცავს. „საკითხავში“ კიდევ ერთხელაა ნახსენები კედარი ამგვარივე დატვირთვით. წმ. ნინოს ქართლად შემოსვლასთან დაკავშირებით ავტორი აღნიშნავს: „რამეთუ ვითარცა მოინია პირუტლად განგებულებითა ლუთისათა კედართა ჯავახეთისათა წმიდა ნინო პირსა დიდისა მის ტბისათა, რომელ არს ფარავნისა...“ (გულაბერისძე 1882: 73). ამ მონაკვეთის მიხედვით, „ჯავახეთის კედრები“, ჩვენი აზრით, ისეთივე შინაარსის შემცველია, როგორც „წმ. ნინოს ცხოვრების“ შესაბამის ეპიზოდში წმ. ნინოს მიერ აღწერილი ჯავახეთის მთები: „მივხედენ მათაა ჩრდილოესათა, რამეთუ დღეთა ზაფხულისათა სავსენი ჩნდეს პირირითა და თოვლითა სასტიკთა“ (¶ 116). ამდენად, ჯავახეთის კედრები „ჩრდილოეთის“, სიმართლის მზეს მოკლებული მხარის შესატყვისი სახე-სიმბოლოა. შესაძლოა, „საკითხავში“ „ჯავახეთის კედართა“ და „კედართა სიბნელის“ აღნიშვნა „წმ. ნინოს ცხოვრების“ ზემოაღნიშნული ეპიზოდების ანარეკლი იყოს, მხატვრულად გადააზრებული და განსახოვნებული.

კედართა მსგავს სიმბოლურ დატვირთვას წარმოაჩენს „დაუჯდომელი წმიდისა და მოციქულისა ნინოსი“. აქ წმ. ნინოს ღვანლი ქართლის მკვიდრთათვის კერპთა მსხვრევის მოვლენითა და წარმართობის ცდომისაგან გათავისუფლებითაა დაფასებული: „მქონებელი შენ შორის საღმრთოსა მადლისა აღმოხუტდ, ბნელთა კერპოვნებითითა მიმრუმებულსა შორის ჩრდილოეთით კერძო კედარსა, მყის აგრძნა რა მოხილუა შენი, მეყსეულად არმაზ დაეცა გოდებით და ზადენისნი გაიმ-გაციითურთ მეხდატეხილ იქმნეს და ოხერ იქმნეს მათნი ცთომანი, რომლისა მონებისა და ცთომისაგან ჰხსნელნი ქართლოსიანნი ჰხმობდეს ძნობით შენდამი“. ამ ნაწყვეტის მიხედვითაც, „ჩრდილოეთით კერძო კედარი“ მიჩნეულია არმაზისა და მისი პანთეონის, როგორც ცთომის, მონების ადგილ-სამყოფლი. ამგვარი განსახოვნება (როგორც სხვა მსგავს შემთხვევაში), ჩვენი აზრით, „წმ. ნინოს ცხოვრების“ შესაბამისი სახე-სიმბოლოებითაა განპირობებული.

წმ. ნინოსა და კეთილმორწმუნე დედათა ხილვა სპარსელებისადმი მკაცრი მიმართვით – „წარვედით ბნელთა ჩრდილოესათა, მათაა მათ კედარისათა“ (¶ 140) – არ მთავრდება; ამ სიტყვებისა და უფლის ხსენების შემდგომ წმ. ნინო ჯვარს გადასწერს იქაურობას „და მეყსეულად უჩინო იქმნა ყოველი იგი სიმრავლც ერისაჲ“ (¶ 140). მხოლოდ ეს ფრაზა ამცნობს მკითხველს, რომ თავად ზმანების სფეროში იყო მოქცეული და მხოლოდ ახლა დაუბრუნდა რეალობას, ისევე როგორც ათორმეტი დედა. II ხილვა სრულდება სიტყვებით – „და იქმნა დაყუდება დიდ“ (¶ 140), დიდმა სიმშვიდემ დაისადგურა არა მატო იმ გარემოში და იქ მყოფთა სულებში, – მკითხველშიც. ეს მყუდროება და სინყნარე კვლავაც აგრძელებს იმ ღვთაებრივ იდუმალებას და მეტად შესაგრძნობს ხდის ხილული-უხილავის წინასწარმეტყველურ ნიშნად განცდას.

*. ნაწყვეტი მოყვანილია წიგნიდან „საქართველოს სამოთხე“ (მ. საბინინის რედ.), პეტერ., 1882.

ნმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათა II ხილვის (სპარსთა შემოსევის, ქართლის დარბევისა და ნმ. ნინოს მიერ სპარსთა ლაშქრის განდევნის) სიმბოლური დატვირთვა და პარადიგმული მნიშვნელობა – თუ I ხილვა (მთათა ჩამორღვევა, წყალთა დაყენება და გადმოხეთქვა, საშინელი გრგვინვა) ნმ. ნინოს მიერ სიმბოლურად ახსნილი და განმარტებულია დედათათვის, II ხილვა (სპარსთა შემოსევა, ქართლის დარბევა და ნმ. ნინოს მიერ სპარსთა ლაშქრის განდევნა) ნაწილობრივ გვახვედრებს მის საზრისს; სვეტის „ვერ აღმართების“ უკვე მოვლენილი ამ ხილვის სიმბოლური დატვირთვის ამოცნობისათვის სხვადასხვა ფაქტორებია გასათვალისწინებელი, როგორც „მოქცევაჲ ქართლისაჲს“ ტექსტში წარმოჩენილი, ისე მის მიღმა არსებული, რელიგიური თუ პოლიტიკური. აღსანიშნია, რომ „მოქცევაჲ ქართლისაჲს“ ქრონიკაში მირიან მეფესთან დაკავშირებით არაფერია ნათქვამი სპარსეთზე, თავად „ნმ. ნინოს ცხოვრების“ ტექსტში (II ხილვის გარდა) მხოლოდ ერთხელაა ნახსენები სპარსეთი, ისიც ბიბლიურ თხრობასთან დაკავშირებით (C 126), არმაზის მსხვერვის შემდეგ მირიანის მიერ ნათქვამი ერთი ფრაზაა დაცული ტექსტში ახალ სპარსულ ენაზე, ნახსენებია ზოროასტრიზმთან დაკავშირებული ცეცხლის მსახურება (C 118), მსხვერპლშენირვა კერპთან არსებული ცეცხლის გზით (C 126), მზის მსახური მოგვები (C 119) და მოგუება (C 118), სპარსი ხუარა, მოგვი მთავარი, ნანა დედოფლის დედის ძმა, რომელიც განკურნა ნმ.ნინომ (C 131) და ბოლოს, „კარი მოგუეთისა“ (C 146) და „ნიალი მოგუთა“ (C 118). მიუხედავად ამისა, „ნმ. ნინოს ცხოვრებაში“, ძირითადად, აშკარა ბრძოლა არა ოდენ მაზდეანობის, არამედ საერთოდ წარმართობის წინააღმდეგაა მიმართული, ქართლის რელიგიად კერპთაყვანისმცემლობა სახელდება თავისი რიტუალებით. თხზულების სათაური – „მოქცევაჲ ქართლისაჲ“ – იმთავითვე გვამცნობს თავის შინაარსს, მიზანსა და დანიშნულებას; აქ ყოველი მოვლენა ქრისტიანული სულითაა გაჯერებული, ქრისტიანული ხედვით წარმოჩენილი თუ შეფასებული. ამდენად, მოსალოდნელი არცაა, რომ აქ იმ პერიოდის პოლიტიკურ მოვლენებზე იყოს საუბარი. რელიგიური თვალსაზრისით, როგორც აღვნიშნეთ, თხზულებაში მაზდეანობის მაჩვენებელი რეალიებია წარმოჩენილი, თუმცა მათზე თითქოსდა დიდად არ მახვილდება ყურადღება და ისტორიული სურათის, რეალობის საჩვენებლადაა თხრობაში ჩართული. მთავარი ბოროტება და გასანადგურებელი არმაზ კერპია, რომელსაც, ერთი შეხედვით, სახელის გარდა ცოტა რამ აქვს საერთო ზოროასტრიზმთან, რადგან ქართველთა სამეფო კერპების, გაცისა და გას მსგავსად ანთროპომორფული სახე მიუღია; თავისი არსით (როგორც ეს სამეცნიერო ლიტერატურაშია აღნიშნული) კი იგი მზისა და ცეცხლის თაყვანებას გულისხმობს. თუ დავუკვირდებით, თხზულება შეფარვით სწორედ მზის ღმერთობის განქიქებასა (როგორც ეს აღნიშნა რ. სირაძემ მზის დაბნელებასთან დაკავშირებით, ნიგნში – ქართული აგიოგრაფია) და მაზდეანური სარწმუნოებისა და რიტუალების დაძლევის ისახავს მიზნად. ნმ. ნინოსა და ათორმეტ დედათა ზემოაღნიშნული II ხილვა ამ ფარულ ტენდენციას ააშკარავებს და უპირატესად სწორედ სპარსეთს წარმოაჩენს ქრისტიანობის მთავარ დაპირისპირებულ, მტრულ ძალად. მართალია, თხზულებაში არმაზი წარმართულ კერპ-ღვთაებადაა მიჩნეული, მაგრამ რეალურად იგი სპარსული მაზდეანობის გამომხატველი, ქართველთა სამეფო კერპებს დამსგავსებული ანთროპომორფული კერპია, რომელსაც მსახურებს მინაზე ცეცხლი და მზის თაყვანისმცემელი მოგვები, უმთავრესი ღვთაება კი მზეა. ამდენად, II ხილვა (სპარსთა შემოსევა, ქართლის დარბევა და ნმ. ნინოს მიერ სპარსთა ლაშქრის განდევნა) ერთგვარად აგრძელებს I ხილვას (მთათა ჩამორღვევას, წყალთა დაყენებასა და გადმოხეთქვას, საშინელი გრგვინვას), არმაზ-ზადენის მთათა

*. კერპ-ღვთაება არმაზის შესახებ საგანგებოდ ვსაუბრობთ ჩვენს ნიგნში – „ნმ. ნინოს ცხოვრების“ პარადიგმული სახეები, თბ., 2006.

(წარმართული სარწმუნოების ლიბოს) რღვევას მოსდევს მათ მიღმა რეალურად არსებული ძალის – სპარსეთისა და მისი რელიგიის სრული მარცხი. ამდენად, ეს ორი ხილვა-ჩვენება ერთგვარი წინაპირობაა, ღვთით მოვლენილი ნიშან-სასწაულია სვეტიცხოვლის აღმართებისა, რომელიც სვეტიცხოვლის ტაძრის აგებით დაგვირგვინდება და რითაც საფუძველი ჩაეყრება ღვთისმსახურებასა და ეკლესიური ცხოვრებას.

„წმ.წინოს ცხოვრების“ პარადიგმული სახისმეტყველება დაედო საფუძველად ვასილ ბარნოვის რომანს „არმაზის მსხვერვეა“. არმაზის მსხვერვეის ეპიზოდი, რომელიც „მოქცევაჲ ქართლისაჲს“ მიხედვით, რელიგიათა კონფლიქტისა და ქართლის მკვიდრთა გაქრისტიანების გზაზე პირველი საწყისი მოვლენაა, ვ. ბარნოვის რომანში იგი ფინალადაა მოწოდებული. არმაზის კერპ-ღვთაების მსხვერვეა აგვირგვინებს ძველი რელიგიის ნგრევის პროცესს და გზას უხსნის ახალ სარწმუნოებას, განსხვავებით „წმ. წინოს ცხოვრების“ რედაქციათაგან, სადაც კერპთა მსხვერვეას არ გამოუწვევია სარწმუნოების შეცვლა; მხოლოდ შემდგომ სასწაულს – მზის დაბნელების მოვლენას მოჰყვება მირიან მეფის და შემდეგ ქართლის გაქრისტიანება.

ვ. ბარნოვმა რომანში საქართველოს დასაპყრობად გამზადებული ორი სახელმწიფოს – სპარსეთისა და ბიზანტიის – პოლიტიკური ინტერესები მაზდეანობისა (მისი ქართული კერპის – არმაზის) და ქრისტიანული რელიგიის ბრძოლის ფონზე წარმოგვისახა და მათ მამა-პაპური ღმერთები (ციშუბ-თარხუჯი, ითრუშანი, იალსარი, ილორი) დაუპირისპირა: „იარაღში ჩამსხდარიყვენენ: ძველისძველი ქართველთ ღმერთები, სპარსთ დიდი ღმერთის ანარეკლი, ქართველთ არმაზი, დასავლეთით მოვლენილი ჯვარცმული ღმერთი“ (ბარნოვი 1923-25: 507). რომანის მიხედვით, „ძველი ღმერთთ მოსავენი ქართველნი უარს ჰყოფდნენ არმაზსაც, ჯვარსაც“ (ბარნოვი 1923-25: 484), რადგან ორივე უცხო იყო მათთვის და ორივეს ზურგს უკან მდგარი სახელმწიფოების პოლიტიკური გაბატონების სურვილი იმალებოდა. ვ. ბარნოვისათვის მთავარია ქართული ღმერთების მონანილეობა ეროვნული მეობის შენარჩუნებისათვის ბრძოლაში, რადგან მის გარეშე არმაზისა და ქრისტეს ჭიდილი უცხოთა ბრძოლაა, მშობლიური ხალხის დასაპყრობად გამიზნული: „...ორივ სხვა არის, არმაზიც, ქრისტეც, სხვაგან მოსულან!“ (ბარნოვი 1923-25: 503), „ვერ შეითვისებს ქართველობა ღმერთს სხვიდან მოსულს“ (ბარნოვი 1923-25: 545).

ვ. ბარნოვმა ქართლის მოქცევის მოვლენა, რომელიც მრავალ კანონზომიერებათა შემცველი იყო, კიდევ უფრო გაამძაფრა, განაზოგადა, სიღრმისეული პლასტიკებით დატვირთვა და, შეიძლება ითქვას, პოლიტიკოსის თვალითაც შეაფასა ისტორიული მოვლენები. მან ქართლის გაქრისტიანების სასწაულებრივი საფუძველი სარწმუნოებათა ბრძოლის საინტერესო პასაჟებით შეავსო და სახე-სიმბოლოები ახლებური შინაარსით დატვირთა. რომანის სათაური – „არმაზის მსხვერვეა“ – ერთგვარი სიმბოლური ფორმაა. შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ვ. ბარნოვმა რომანის სათაურს შემდეგი აზრი დაუკავშირა: ქრისტიანობის შემოსვლა დიდი სიკეთე იყო, მაგრამ ის ინვევედა წინარე კულტურის მსხვერვეას, რასაც უარყოფითი მომენტებიც ახლდა (ამიტომაც გაამკვეთრა მან მსხვერვის ტრაგიზმის შეგრძნება). ეს კი უნდა დაკავშირებოდა სოციალური რევოლუციის გააზრებას, რასაც ბევრი სიკეთის მოსპობა მოჰყვება. ასეთი ფართო სემანტიკის შემცველი იყო არმაზის მსხვერვეა, ვითარცა პარადიგმული სახე.

ზოგადი დასკვნები – „წმ.წინოს ცხოვრების“ განხილვის შედეგად შეიძლება ითქვას, რომ სვეტის „ვერ აღმართების“ შემდგომ წმ.წინოსა და ათორმეტ დედათათვის ღვთით მოვლენილი ორი ხილვა სიმბოლური დატვირთვის შემცველი სახე-იდებია. | ხილვაში აღწერილი მოვლენები (მთათა ჩამორღვევა, წყალთა დაყენება და გადმოხეთქა, საშინელი გრგვინვა), როგორც ამას წმ. წინო განმარტავს, ურწმუნოების რღვევის, მსხვერპლად გაღებულ ყრმათა სისხლის „დაყენების“ მაჩვენებელია. ქრისტიანული ტაძრის საძი-

რკველი ვერ ჩაიყრება, სანამ მტკიცედ დგას არმაზის კერპის ლიბო – არმაზ-ზადენის მთები. ამიტომაც ხილვაში პირველად სწორედ ამ მთათა ჩამორღვევა ხდება... ხილვაში წარმოჩენილი რეალიები თხზულების სხვადასხვა ეპიზოდებს უკავშირდება, რაც მათი სახისმეტყველების ამოცნობის საშუალებას იძლევა. აქვე წარმოჩინდება ნმ.ნინოსა და ათორმეტ დედათა მიმართება მარიამ მაგდალინელთან და, საერთოდ, მენელსაცხებლე ქალებთან, „წმიდათა წმიდათაჲს“, სვეტიცხოვლისა – მოსეს კარავთან და სოლომონის ტაძართან (და მრავალი სხვა), რაც ავტორთა მიერ „ნმ. ნინოს ცხოვრებაში“ ქართლის მოქცევასთან დაკავშირებული ეპიზოდების ბიბლიურ ამბებთან კავშირის ცხადყოფისთვისაა მოხმობილი.

II ხილვა (სპარსთა შემოსევა, ქართლის დარბევა და ნმ.ნინოს მიერ სპარსთა ლაშქრის განდევნა) სპარსული მაზდეანობის, მისი რიტუალებისა და ყოველგვარი აგრესიის დაძლევის წინასწარმეტყველური ნიშანია. სპარსეთი თხზულებაში აშკარა დაპირისპირებულ ძალად არ გამოიკვეთება, არც რელიგიური და არც პოლიტიკური თვალსაზრისით. რეალურში დაფარული რამ ხილვის სფეროში გაცხადდება და იქ დაიძლევა ღვთაებრივი ძალისხმევით, რასაც სვეტის აღმართვა-დაფუძნება და სვეტიცხოვლის აგება საბოლოოდ დაამონმებს.

ორივე ხილვა, სიმბოლურ დატვირთვასთან ერთად, ჩვენებაა იმისა, თუ როგორ იჭრება და თავსდება ჭეშმარიტებად აღქმული ირეალური რეალურში, როგორ ჩამოესვეტება ზეციური მიწიერად და მიწიერებას აღამალლებს ზეცად, ვითარცა – ცხოველმყოფელ ნათლის სვეტს. სვეტი-ცხოვლის „ვერ აღმართების“ შემდეგ ნმ.ნინოსა და ათორმეტ დედათა ხილვები მრავლისმეტყველი სიმბოლური დატვირთვით გამოირჩევა. ირეალური რეალურში გააცხადებს ორ მთავარ საშიშროებასა და საფრთხეს, რომელიც სწორედ ხილვებში დაიძლევა, რაც სვეტის აღმართვის და ტაძრის აგების მყარ საფუძველს ქმნის.

დამონებანი:

არქიმანდრიტი ნიკიფორე 1891: არქიმანდრიტ ნიკიფორეს ბიბლიური ენციკლოპედია. მოსკოვი: ა.ი. სნეგირიოვას გამომცემლობა, 1891 (რუსულ ენაზე).

აბზიანიძე, ელაშვილი 2006: აბზიანიძე ზ., ელაშვილი ქ. სიმბოლოთა ილუსტრირებული ენციკლოპედია. I. გამომცემლობა „ბაკმი“, 2006.

ბარნოვი 1923-25: ბარნოვი ვ. „არმაზის მსხვერვა“. თხზ., ტ. 7. თბ.: გამომცემლობა „საბჭოთა მწერალი“, 1923-25.

ბროსე 1835: ბროსე მ. საქართველოს ისტორია, ნაწ. I. ტფილისი, 1835.

გრძელიძე 1987: გრძელიძე თ. სიმბოლიკის საკითხები ქართულ პაგიოგრაფიულ მწერლობაში. ლიტერატურული ძიებანი, II (XVII), 1987.

გულაბერისძე 1882: გულაბერისძე ნ. „საკითხავი სვეტისა ცხოველისაჲ, კუართისა საუფლოასი და კათოლიკე ეკლესიისაჲ“. ნიგნში – „საქართველოს სამოთხე“. შეკრებილი ხრონოლოგიურად და გამოცემული პეტერბურგის სასულიერო აკადემიის კანდიდატის ივერიელის გობრონ (მიხაილ) პაელის ძის საბინინის მიერ. პეტერბურგი: საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა, 1882.

თაყაიშვილი 1900: თაყაიშვილი ე. ქართულ მატრიანეთა წყაროები. სამი ქრონიკა. ტფილისი: კ.კ.კობლოვსკის გამომცემლობა, 1900 (რუსულ ენაზე).

კეკელიძე 1956: კეკელიძე კ. ეტიუდები. I. თბ.: გამომცემლობა სტალ. სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტი, 1956.

„მოქცევა ქართლისა“ 1963: „მოქცევა ქართლისა“. ნიგნში – ძველი ქართული აგიოგრაფიული ლიტერატურის ძეგლები. I. რედ. ილ.აბულაძე. თბ.: გამომცემლობა საქ.სსრ მეცნ. აკადემია, 1963.

სირაძე 1987: სირაძე რ. ქართული აგიოგრაფია. თბ.: გამომცემლობა „ნაკადული“, 1987.

სირაძე 1992: სირაძე რ. ქრისტიანული კულტურა და ქართული მწერლობა. I. თბ.: გამომცემლობა თბილისის უნივერსიტეტი, 1992.

სირაძე 1987: სირაძე რ. კულტურა და სახისმეტყველება. თბ.: გამომცემლობა „ინტელექტი“, 2008.

ჯანაშვილი 1906: ჯანაშვილი მ. საქართველოს ისტორია. I. თბ.: გამომცემლობა „შრომა“, 1906.

The Symbolic Meaning and Metaphorical Language of Two Visions from “The life of St. Nino”

Summary

In the study - *The Symbolic Meaning and Metaphorical Language of Two Visions from The Life of St. Nino* – two visions of St. Nino and twelve women, linked with the lifting and erection of *Sveti-tskhoveli* (the Life-Giving Pillar), are analyzed, which are image-ideas having a symbolic loading. The events described in the first vision (destruction of mountains, damming up and overflowing of waters, terrible thundering), as St. Nino explains, indicate the destruction of unbelief, “damming up” of the blood of the sacrificed children. The foundation of a Christian church cannot be laid at a place where the basis of the Armazi idol – the Armazi-Zaden mountains – stands firmly. Therefore, the first event in this vision is exactly the destruction of these mountains. The realia shown in the first vision are related with different episodes of the work, which allows understanding their metaphorical language. The relation of St. Nino and twelve women with Mary Magdalene and the Myrrh-bearing women in general, that of “the Holy of Holies”, *Sveti-tskhoveli* – with Moses’ Tent and Solomon’s Church (and many others) is manifested here too, which is offered by the present authors in order to illustrate the link of the episodes dealing with the conversion of Kartli from *The Life of St. Nino* with Biblical stories.

The second vision (invasion of the Persians, the ravaging of Kartli and driving out of the Persians by St. Nino) is the prophecy on the overcoming of Persian Mazdaism, its rituals and aggression of every kind. Persia is not shown openly in the work as an opposing power either from the religious or political viewpoint. What is hidden in reality is revealed in the sphere of vision and is overcome there by divine agency, which is finally confirmed by the erection of the Pillar and construction of the *Sveti-tskhoveli* church.

Both visions, along with the symbolic loading, demonstrate clearly how the unreal, perceived as truth, penetrates into and is contained in the real, how the heavenly descends to earth and elevates the earthly nature to heaven, like the life-giving pillar of light.